

חסידות מצוינת

מאמר ד"ה

נחמו נחמו עמי

מכ"ק אדמו"ר

רבי אהרן הלוי מסטראשעלע

תלמיד מובהק של

כ"ק אדמו"ר הזקן

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

י"ג מנחם אב תשפ"ב

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle – ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

מאמר נחמו נחמו עמי

מכ"ק רבי אהרן הלוי מסטראשעלע

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

מה שדרש בשבת נחמו

נחמו¹ נחמו עמי יאמר אלקיכם כו', כי לקחה מיד ה' כפליים בכל חטאתיה כו'. להבין כפל לשון נחמו, גם מה שכתיב כפליים, הלא כתיב רב חסד, נושא עון כו'. הנה ידוע שאין מלך בלא עם, ואין שייך על עצמיותו יתברך בחינת מלך, מאחר שאין ערוך לו, וגם אין זולתו, על זה נאמר מלך ישראל דייקא, כי ישראל עלו במחשבה קדומה כביכול בבחינת עצמותו, לכן כל יכול לסבול שני הפכים בעצם אחד ממש, ודי למבין.

והנה יש בחינת אדם קדמון, הכולל כביכול פרטי פרטיות, בבחינת השוואה ממש, ולכן מחמת גודל אורו יתברך בבחינת אין סוף, היה בבחינת שבירה, והתיקון היה בבחינת אדם תנינא, בחינת זעיר אנפין, בבחינת אורות וכלים דאצילות, ודי למבין.

והנה כתיב בפסוק והפיץ ה' כו', ועבדתם כו', עץ ואבן כו', ובקשתם משם כו', באחרית הימים כו', פירוש דייקא מצד ההיפוך גופא בכל הפרטים, שם יבקשו וימצאו גלוי עצמותו יתברך מצד הפרטים דייקא. וזהו באחרית הימים דייקא, שהיא בחינת מלכות כו', וזהו נחמו נחמו. אחד, הוא שבחינת התכללות כל הפרטים בבחינת עצמותו יתברך דייקא, בבחינת אדם קדמון הנזכר לעיל, ושני, היא בכל הפרטים מצד היש וההיפוך דייקא. וזהו עמי, כמו גחלים עוממות שיש [בתוכם] שלהבת, רק שהוא אינו בגלוי כמו בשלהבת הבווערת, והבן הדברים ודי למבין.

וזהו דברו על לב ירושלים, שנמשך בבחינת ונקודת פנימיות הלב, הנקרא ירושלים, ירא שלם, כי היא נקודה האמצעי של העולם כידוע. כי מלאה צבאה, פירוש, שכל פרטיותו של בחינת הנקודה הסובבים עליה, הכל היא בבחינת שלימות. כי נרצה עונה, פירוש, שההיפוך הנקרא בחינת עון שמעוקם, גם היא נתעלה בבחינת רצונו יתברך. וזהו כפליים בכל חטאתיה, והוא על דרך משל ובקשתם משם כו'. נמצא הכתוב מספר בשבחים של הקדוש ברוך הוא, כידוע שכל ירידה היא צורך עליה

---

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

דייקא, וזהו כפליים לשון רבים, דהיינו בבחינת כפל מצד עצמותו יתברך, כמבואר בבחינת אדם קדמון, וכפל מצד בחינת הפרטים שלמטה, ההתגלותו, ודי למבין.

וזהו כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו, דהיינו שבחינות התחתוניות יעלו למעלה בבחינת עצמותו יתברך, והר וגבעה ישפלו, דהיינו שבחינת עצמותו יתברך בבחינת אין סוף, יומשך ויושפל גם למטה מטה. והיה העקוב ומשור, כי עקוב היא בבחינת יעקב, יו"ד עקב, בבחינת קטנות, ומישור היא בחינת ישראל, מוחין עליונים כביכול, יהיה הכל בהשוואה ממש.

סליק. מוגה.

מאמר נחמו נחמו עמי

מכ"ק רבי אהרן הלוי מסטראשעלע

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

מה שדרש בשבת נחמו

[המאמר עם ציונים]

נחמו² נחמו עמי יאמר אלקיעם כו', כי לקחה מיד ה' כפליים בכל חטאתיה³ כו'. להבין כפל לשון נחמו, גם מה שכתוב כפליים, הלא כתיב⁴ רב חסד, נושא עון כו'. הנה ידוע שאין מלך בלא עם, ואין שייך על עצמיותו יתברך בחינת מלך⁵, מאחר שאין ערוך לו, וגם אין זולתו, על זה נאמר מלך ישראל דייקא, כי ישראל עלו במחשבה קדומה כביכול בבחינת עצמותו, לכן כל יכול לסבול שני הפכים בעצם אחד ממש, ודי למבין⁶.

---

² המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

³ ישעיה פרק מ, א-ב: נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם. דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מְלֵאָה צָבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד יְהוָה כְּפָלִים בְּכָל חַטָּאתֶיהָ.

⁴ במבדר יד, יח: יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד נִשְׂא עֹן וְפָשַׁע וְנָקָה לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בְּנֵים עַל שְׁלֵשִׁים וְעַל רִבְעִים.

⁵ ראה עבודת הלוי דרושים לראש חודש פת, א. וז"ל: דהיינו כשעלה ברצונו יתברך הפשוט לברוא את העולם אנא אמלוך. ובאמת הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות, ואין שייך לשון מלוכה לפניו ועל מי ימלוך, מאחר שאין זולתו כלל, ועוד שאין ערוך אליו יתברך. אבל באמת, מפני שהוא יתברך כל יכול, וכמו שהוא מושלל מצד פשיטותו מערך הגבול, כן הוא ממש יכול להוות בעלי גבול מאין ליש מצד שלימותו יתברך, אבל השלימות הוא כמוס בעצמותו, עד שמשתווה עם עצם פשיטותו שאי אפשר לומר עליו שלימות, ומכל מקום הוא שלם. ואיך הוא זה, אסור לחקור ואין כח להשיג, שהוא בבחינת גניזה ואין לנו עסק בזה, ודי למבין. כשעלה ברצונו הבחינה אנא אמלוך, ובאמת הוא יתברך אין ערוך אליו, ואיך ימלוך, כי אין מלך בלא עם, שהוא מערכו, לכן מוכרח להיות התקשרות מצד העצם כביכול, איך שהוא פשוט, ואינו בגדר המלוכה לבחינת כח המלוכה שבעצם. ועל פי קבלה נקרא זה בחינת יסוד, המתקשר במלכות דאין סוף כביכול.

⁶ ראה עבודת הלוי דרושים לראש חודש פד, ב. וז"ל: וזהו שכתוב כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו כו', כי איך שייך לומר בחינת מלך עליו יתברך, כי מאחר שאין זולתו כלל, על מי יפול שם המלוכה, וגם מאחר שמרומם לבדו הוא, ואין ערוך לו כלל, וכמו על דרך משל שאין שייך לומר במלך בשר ודם שימלוך על עצים ואבנים, מאחר שאינם מסוג ערך מהות של אדם כלל, רק נקרא מלך ישראל, כי ישראל עלו במחשבה הקדומה כביכול, כמאמר רז"ל נמלך בנשמתם של צדיקים וברא כו', פירוש שעצמותו יתברך אינו בערך ידיעה והשגה כלל

וכלל, לכן כל יכול להיות נקרא שמו יתברך מלך על כל פרטי פרטיותיהם של העולם, ואף על פי כן, הוא בהתכללות עצום בבחינת סתירה וגניזה כו', ודי למביין. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי הפטרת קרח. וז"ל: וכדי להבין זאת, צריך להבין תחילה ענין המלוכה, שפעם נאמר מלך אלקים על גוים, וכן כמה פסוקים המורים שענין המלוכה אינו שייך אליו יתברך כי אם על גוים, ופעם נאמר, כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו אני ראשון, כו'. דהנה ידוע ענין המלוכה, שהוא אין מלך בלא עם, שהוא בחינת המשכה והתפשטות על עם נפרד וזולת דוקא, ובהיות שהוא יתברך אין סוף ואין קץ, ואין זולתו ואפס בלתו, ופשוט בתכלית הפשיטות, ואם כן, אינו שייך להעריך מצדו יתברך בחינת מלוכה, כי אין ערוך אליו יתברך כלל, וכמו שכתוב ואל מי תדמיתי ואשוח יאמר קדוש, שהוא קדוש ומובדל עד אין קץ וחקר כלל, ואם כן איך שייך מצידו בחינת מלוכה. אשר לכן בהתפשטות והתגלות מדת מלכותו יתברך, על ידי שלימותו יתברך וכחו הכל יכול להוות ולחיות ולקיים נבראים בעלי גבול בבחינת עם יש ונפרד, וכאלו הם מהות נפרד באמת חס ושלום, רק שהקדוש ברוך הוא מושל עליהם להיות כמצביה עביד בחילא שמיא וארעא כו', על ידי צמצומים רבים אשר בכחו הכל יכול לצמצם ולהסתיר, כמו שכתוב אתה אל מסתתר כו', עד שנראה כח מלכותו וממשלתו להיות נערך לאיזה מהות ערך ושייכות אל הנבראים, אשר באמת אין להעריך זה מצד עצמותו יתברך. על זה נאמר מלך אלקים על גוים, מי לא יראך מלך הגוים כו', והיינו שמדת מלכותו יתברך על ידי הצמצום וההסתר נערך להיות דרגין ומהותים נפרדים, והתגלות מלכותו עליהם לאיזה ערך ומהות יש, הנה זהו מצד הגוים דוקא שהם בפרודא, כמו שכתוב רם על כל גוים ה', שעצמותו יתברך הוא רם מהם, כי כל השגתם אינו כי אם על ידי שם אלקים, מדת הצמצום לבד, מה שאין כן כאשר הוא יתברך מיחד מלכותו יתברך על עמו ישראל.

ועל זה נאמר כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו, כידוע שעיקר תכלית הכוונה דאנא אמלוך הוא בשביל התורה וישראל שנקראים ראשית דרכו, וראשית תבואתו, כידוע שם ישראל הוא לי ראש, דהיינו שנשמות ישראל עלו במחשבה, למעלה מבחינת מחשבה, כי אם חלק הוי"ה עמו, הוי"ה ממש, דהיינו שבאמת כל מה שנראה ונגלה לנו לעיני בשר ליש ונפרד, אינו נפרד כלל ממנו חס ושלום, מאחר שאין זולתו, ואין שום שינוי אחר שנברא העולם כמו קודם שנברא העולם, כמו שכתוב אני הוי"ה לא שנית, כי כולא קמיה כלא חשיבי, כי אינו שייך שום ערך להגבול להבלתי בעלי גבול, ואם כן, הגבול גם כן נכלל בהבלי גבול, עד שנעשה לבחינת אין ואפס ממש, ומצד מהותו הפשוט בתכלית הפשיטות, הרי כולל הכל, להיות גם הגבול הוא בבחינת בלי גבול, רק שלגבי דידן, נראה למהות יש ונפרד. ואיך הוא זה, להיות נגלה לגבי דידן בבחינת יש ונפרד, וגם אין שינוי ממש כמו קודם הבריאה ממש, הוא באמת פלא, ואינו בגדר חקירה וידיעה כלל, כי לגדולתו אין חקר. וזהו ישראל, לי ראש, שהם המכוון כמו שהוא מצד עצמותו יתברך, שהם תכלית היחוד. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי פרשת בלק. וז"ל: הנה ידוע תכלית הכוונה בבריאת עולמות, הוא למען שיתגלה רצונו יתברך דאנא אמלוך, ואין מלך בלא עם, ועל ידי זה יתגלה שלימותו יתברך שיתגלה איך שאין עוד ואין זולתו על ידי הבחינת עוד וזולת דוקא, כמו קודם שנברא העולם כן יהיה גם לאחר שנברא העולם, ולמען יכירו כל באי עולם נפלאותיו איך שמבחינת אור אין סוף ובלי גבול ופשוט ומופשט בתכלית הפשיטות, נתהווה הגבול והעולמות אין מספר, צמצומים שונים, פרטי נבראים אין קץ, וכל נברא בקומתו ותמונתו וטבעו משונה מנברא חברו, ואיך יהיה כל אלה מאין סוף ב"ה ואין זולתו, ולפני מי יתגלה, אשר גם רצון אינו שייך לומר עליו יתברך, כי רצון אינו שייך כי אם לאדם מוגבל בזמן ומקום, שמעבר לא רצה ואחר כך נשתנה ונתרצה לדבר מה מהדברים שזולת ממנו וחסרים אצלו, מה שאינו שייך זה כלל חס ושלום אליו יתברך, עת שרצה ושלא רצה, וכלום חסר לו יתברך חס ושלום דבר מהדברים, אשר על כן זהו שלימותו יתברך, שאם אתה אומר שמחמת שהוא יתברך אין סוף אי אפשר להיות בגבול, הרי אתה מחסר שלימותו שכחו בבלי גבול ואין כחו בגבול חס ושלום, כמו על דרך משל מחכם השלם, שאינו נקרא שלם אם לא יכול לצמצם את עצמו להקטן שבקטנים, רק שאין המשל דומה לנמשל, שהחכם משתנה בהמשכה ומסתלק מחכמתו הגדולה בעת

שמצמצם את עצמו להקטן, וגם הקטן הוא דבר זולת מהחכם שהוא הגורם שישתנה החכם מחכמתו, מה שאין כן אורו יתברך האין סוף ואין תכלית, שגם אחר שנתצמצם בהנבראים לא נשתנה חס ושלום, והוא יתברך שוה ממש בעילאין ובתתאין, והעולמות וההסתרות אינו מעלים ומסתירים לפניו יתברך כלל, כי אם ההעלם וההסתור גם כן הוא כחו בעצמותו, כי אין דבר שחוץ ממנו כלל, ואיך הוא זה אין ביכולת שום נברא להשיג זה.

אך כל זה הוא כמו שהוא באמת לגביה יתברך, אבל לגבי דידן שיש כח ממנו יתברך להעלים ולהסתיר שלא יתראה איך שהוא באמת, כי אם שמתגלה לגבי דידן ביש גמור ונפרד, ואם כן הוי חס ושלום לא נתגלה שלימותו ואמיתת מציאותו שבהיש, לכן התגלות שלימותו יתברך הוא על ידי ישראל עם קרובו, שהם נקראים אברין דמלכא, כמו על דרך משל מאדם שאינו נגלה כח נפשו כי אם על ידי האברים, כח המעשה ביד, וכח הראיה בעין, וכך כולם כהאי גוונא, נמצא שעל ידי האברים נגלה שלימות הנפש המחיה את הגוף בכל הפרטים, כן על ידי נשמות ישראל עם קרובו, על ידי עבודתם בקריאת שמע ותפילה, ליחד הוי"ה ואלקינו הוי"ה אחד, שכל הפרטים הנגלים לעינינו על ידי שם אלקים המצמצם ומסתיר אור אין סוף ב"ה להיות נראים לגבי דידן ליש ונפרד ממש, המה מיוחדים בהוי"ה אחד בתכלית היחוד, ואין שום נפרד, ואין דבר שחוץ ממנו.

כי נשמות ישראל עלו במחשבה, פירוש ששרשם למעלה מהמחשבה, כי אם נקראים עם קרובו, לזאת יש בכחם למסור נפשם ומאודם גם בהסתור, ולהפך כל תאוותם ורצונם לה' ורצונו יתברך, ועל ידי זה נתגלה יחודו יתברך, איך שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת באמת אין זולתו, אחר שנברא העולם כמו קודם שנברא העולם ממש, על ידי ביטולם לה' אחד, והוראתם בבחינת הודאה, שמודים שאתה ה' אלקינו, שהיא בחינת ח"י חוליות שבשדרה, ח"י ברכאן דצלותא, שכמו חוט השדרה שמחברת כל הח"י חוליות הנפרדים זה מזה, וחוט השדרה נמשכת משקיא ומוחא, ומחברת את כולם להיות לאחדים, כן בחינת ישראל, על ידי שנמשכים מעצמותו יתברך, יש לאל ידם לחבר כל הפרטים הנגלים להיות מיוחדים בתכלית היחוד איך שאין דבר זולתו.

והנה יש בחינת אדם קדמון, הכולל כביכול פרטי פרטיות, בבחינת השוואה ממ⁷, ולכן מחמת גודל אורו יתברך בבחינת אין סוף, היה בבחינת שבירה⁸, והתיקון היה בבחינת אדם תנינא, בחינת זעיר⁹ אנפין¹⁰, בבחינת אורות וכלים דאצילות, ודי למבין.

⁷ ראה שערי היחוד והאמונה שער שני פרק לא. וז"ל: והנה כל השלשה בחינות המה נערכים בבחינת אצילות, דהיינו הגם שעתיק ואריך אינם בבחינת כלים, אך אף על פי כן הם שורש לאצילות הדרגין, רק שהדרגין משתוים בהם כנזכר לעיל, אבל כח כל הדרגין כאשר הם בעצמותו ברוך הוא המה שוין בתכלית, עד אשר אין להעריך אותם בבחינת התכללות והשוואת הכחות, רק המה נאחזים בכחו יתברך בכח עצמותו בכח אחד לבד, עד שאין נופל לייחס עליהם אפילו לשון התאחדות והתכללות אפילו בבחינת תענוג, כי תענוג הוא מצד התכללות שני מהותים, והדרגין כאשר המה בעצמותו ברוך הוא הם רק מהות אחד לבד, וכח השואתם זה נקרא אדם קדמון, דהיינו לגבי בחינה הנקרא אדם דאצילות, שהוא כח קישור ויחוד מסטרא דלהון בבחינות הנבראים הנקרא זעיר אנפין, ונקרא אדם מצד ההתאחדות.

כמו למשל אדם גשמי המחובר מגוף ונפש, וגם יש בו כמה בחינות דרגין מחולקין, דהיינו כח הדמות והשכל ומחשבה דבור ומעשה בכחו בבחינת פנימיות, וגם יש בו חילוקי אברים מצד חיצוניותם, ואף על פי כן הם מהות אחד בהתאחדות בכלל, באופן שלא תמצא בדרך כלל אצלו שום חילוק, כן נקרא כביכול בבחינת אצילות, דהיינו כח התאחדות כל הדרגין הנמשכין בבריאה יצירה עשיה אשר נתחלקו לחילוקי דרגין אין מספר, ואף על פי כן הוא כח אחד לבד, מצד התאחדותו בהם בכח הפלא לאחדם ולקשרם מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין הכל הוא אחד ברוך הוא, נקרא ההתאחדות זה אדם בבחינת אורות וכלים וגופא ונשמתא, שזהו היחוד מצד הדרגין המתגלים מצד האור והצמצום ומצד הכלים כמבואר לעיל, ככה כח השואתם של הדרגין כאשר הם מצד עצמותו נקרא אדם קדמון, מצד התכללות כח השואת הדרגין.

ושם זה הוא מושאל אצל כח השואתו, כי חס ושלום לומר על בחינה זו אדם כי לא אדם הוא, ואין לכנות אצל כח השואתו ברוך הוא אדם המורה על התחברות גוף ונפש שהם אורות וכלים, וגם מורה ריבוי כחות המתחלקים בגדרם, רק שהמה מאוחדים, שהוא כח יחוד שמצד הדרגין כנזכר לעיל, אכל מצד עצמותו הרי הוא כח אחד השוה בתכלית ההשוואה בבחינת פשיטות, וחס ושלום שיהיה בכחו יתברך בחינת גוף ונפש ואורות וכלים או דרגין מתחלקין, אך מה שקורין לבחינת השואתו העצמי בבחינת דרגין בשם אדם, הוא מצד שם המושאל שמשאילין לו שם זה לא מצד העצם, דהיינו מאחר שמכנים לקישור ויחוד הכחות המתחלקים מסטרא דנבראים בבחינתם בשם אדם. כי מצד הנבראים הרי נגלים לכחות מתחלקים גמורים מצד הבריאה, יתכן לקרות קישורם ויחודם ואחדותם שבבחינת אצילות בשם אדם, כן קורין התכללות הדרגין בכח השואתו בשם אדם בדרך השאלה, אבל לא שהוא שמו העצמי חס ושלום, כי לא יצא לחילוק דרגין כלל, כי אם משתווים אצלו בהשוואה גמורה, וכח השואתם אינו בערך ידיעה והשגה.

וכן קורין לכל הספירות דהיינו חכמה ובינה ומדות בבחינת האדם קדמון, כשמות הספירות דאדם דאצילות, הגם שחס ושלום לכנות אצלו ספירות או חכמה המורה על התחלקות כמבואר לעיל באריכות, אך מה שקורין חכמה הוא גם כן מצד השאלה, כי מאחר שנפעלו ממנו יתברך בחינת חכמה ומדות בבחינת אצילות, שהמה הכל מכחו יתברך, והוא יתברך מקור להם וממנו נובעים, קוראים גם כן חכמה מצד כחו יתברך, כי מאין נתהווה זה החכמה מוכרח להיות בכחו גם כן מהות זה, אבל חס ושלום להעריך החכמה הזאת כאשר היא נפעלה מצד הנבראים אצל כחו יתברך, מאחר שהוא עצם אחד בלי חילוק דרגין כלל איך תעריך לו חכמה ומדות המורים על דרגין מתחלקים וכחות משונים, הגם שישנו בכחו בודאי אך אינו בערך השגה ותפיסא, לכן משאילין להמקור גם כן שם חכמה ומדות מצד הנפעל אבל לא מצד העצם.

ולכן כאשר תעייין בעץ חיים אשר כל הספירות מכנים לאדם קדמון מצד השאלה, אבל ספירת הדעת אינם מכנים לו אפילו בהשאלה, מחמת המבואר לעיל, כי בחינת דעת עצמו ומהותו הוא רק מצד יחוד הדרגין בבחינת גוף ונפש, שהוא מצד יחוד הנבראים, ובחינה זו לא תמצא בבחינת כח השוואתו ברוך הוא מצד עצמותו אשר אינו גוף כי אם הכל כח אחד, לכן לא יתכן לכנות אליו ספירת הדעת אפילו בבחינת השאלה, אבל שארי בחינות שהם חכמה ובינה ומדות, הרי מהותם הוא מצד מקורם, מוכרח להיות כחם שבבחינת פעולתם הנפעלים בגילוי הדרגין בכח הפועל, רק שם אין לכנותם בבחינת חכמה ומדות חס ושלום כי אם בדרך השאלה, ודי למבין.

והנה הגם שבבחינת אדם קדמון זה, כל הדרגין הם בהשוואה גמורה, והוא מצד המאציל ברוך הוא, אף על פי כן נקרא אדם דבריאה, והגם שאינו נערך באצילות, אף על פי כן הוא שורש לאצילות, וקורין אותו אדם דבריאה, הגם שהוא המאציל ברוך הוא, אף על פי כן מאחר שכח השוואתו ברוך הוא מצד הדרגין, דהיינו כחו יתברך המשוה כל הדרגין בהשוואה גמורה, שבחינות הדרגין הם מצד העולמות רק שבכחו יתברך משתווים בהשוואה גמורה, נקרא כח זה בבחינת בריאה, כי אצל המאציל ברוך הוא מצד עצמותו אין לתאר דרגין כלל אפילו בבחינת השואה, כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות, לכן מחשבה קדומה זו בבחינת השוואת הדרגין אין להעריך לגבי אין סוף בעצמותו, אשר הוא מושלל מבחינת דרגין, כי איך להעריך כח השוואת הדרגין אצלו יתברך, אשר הוא אינו בערך דרגין כלל, הגם שהכל הוא מכחו בעצמותו ברוך הוא, אבל הדרגין המה בערך סתירה וגניזה באופן שלא תמצאם כלל מצד כח עצמות אין סוף ברוך הוא, לכן בכדי לגלות כח השוואת הדרגין מוכרחים אנו לתאר צמצום, דהיינו הסתר הגילוי בבחינת אין סוף בעצמותו, בכדי ליתן מקום לגילוי כח הדרגין, והצמצום הזה, חס ושלום שהוא מצד עצמותו, כי אם מצד האור, דהיינו הגילוי, והגילוי הזה נקרא מלכות דאין סוף, כלומר הגילוי של האין סוף בעצמותו, ובחינת מלכות דאין סוף נקרא אור גילוי דאין סוף ברוך הוא, ובזה הגילוי אנו מעריכים ומתארים הצמצום, דהיינו להסתיר גילוי האין סוף מצד עצמותו אשר אינו בערך דרגין כלל, בכדי שיתגלה כח השוואתו ברוך הוא בבחינת דרגין, ונקרא גילוי זה פרט קטן שבקטנים שבכח האין סוף, לגבי כחו האין סוף ואין קץ ברבוא רבבות מדרגות לגבי ערך כח חילוקי הדרגין בבחינת השוואתו ברוך הוא, לכן נקרא הגילוי הזה בשם קו, ויתבאר זה אם ירצה השם ביאור רחב בחלק שני.

והנה הערכה זו ותואר זה שאנו מתארים הצמצום והאדם קדמון, הכל הוא בערכינו, כי מצד התגלות הדרגין בבריאה, אשר התגלותם הוא על ידי צמצום אורו יתברך בבחינת דרגין הנקרא מלכות דאצילות, ככה מעריכים לשורש כל הדרגין כאשר הם בכח השוואתו לבחינת צמצום ממלכות דאין סוף כנזכר לעיל, אבל חס ושלום לתאר הצמצום מצד עצמותו ברוך הוא, כי אצלו הכל בהשוואה גמורה, כחו יתברך שלא מצד הדרגין, וכח השוואתו מצד הדרגין, הכל הוא כח אחד בלבד, ודי למבין בעומק, ולכן נקרא אדם דבריאה, מחמת שהכח הזה הוא מצד הדרגין שהם נבראים מאין ליש, ככה הוא כח הדרגין כאשר הם בכח השוואתו ברוך הוא נקרא בחינת בריאה, מחמת שאין לתאר אצלו דרגין כלל, אבל באמת נקרא כח זה גם כן בשם מאציל ברוך הוא שהוא לבדו ואין זולתו כלל. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי פרשת ויצא. וז"ל: הנה אדם קדמון הוא מחשבה קדומה, ונקרא סקירה אחת, שסוקר כביכול את כולם בסקירה אחת מסוף העולם ועד סופו, מה דהוה ומה דעתיד למיהוי עד לשלש קטן שבים, ונקרא בחינת רצון הקדום, דהיינו כשעלה ברצונו הפשוט לגלות שלמותו יתברך, איך שהוא שלם בכל מיני שלמות ויכול להיות ממנו אפילו בעלי גבול, אשר מצד עצם פשיטותו יתברך הוא רחוק עד אין קץ מבחינת גבול, ומכל מקום הגבול כמוס בעצמותו יתברך כביכול מחמת בחינת שלימותו יתברך, ושיהיה גילוי השלימות בערכו יתברך, אחרי שהגילוי הוא כמו שהוא יתברך בפני עצמו, שהוא אינו בערך שיאמר עליו אפילו שהוא שלם כביכול, לכן כשעלה ברצונו יתברך כביכול לגלות שלימותו יתברך נקרא זה הגילוי בשם אדם קדמון, שהוא ההסכם הראשון.

דרך משל מחכם גדול, אשר בערך חכמתו כשהוא בפני עצמו אינו בגדר שיתגלה ממנו איזה המשכה קטנה, ומכל מקום יש בכח חכמתו כשהוא בפני עצמו גם כל אופני החכמות הקטנות, אבל מצד התגלות עצם חכמתו כמו שהוא בפני עצמו, אינו ניכר שלימות, וכשנעשה אצלו רצון שיתגלה ממנו חכמה קטנה, וזה מה שעלה ברצונו נקרא הסכם הראשון, שהנפש מסכים לזה בכלל שיהיה ממנו גילוי הפרטים שבכח חכמתו. כי מצד עצם הנפש, הגם שהכל כמוס בה, מכל מקום אי אפשר לומר שישנו שם במציאות אפילו באופן גילוי השלמות, אלא כשנתגלה ההסכם, אז בההסכם הוא כלול בחינת ההתגלות מה שיכול להיות במדריגות היותר תחתונים, וזה נקרא גילוי כח השלמות בפני עצמו, איך שממנו יכול להיות כל בחינת ההתגלות.

כן הוא כביכול, שיהיה התגלות בפני עצמו איך שהוא יתברך שלם בפעולתו, נקרא אדם קדמון, כמו אדם שכולל כל פרטי הכחות, ונקרא אדם דבריא, דהיינו שיהיה ביכולתו לכנות שהוא יתברך שלם, שהוא גילוי שלמותו יתברך בפני עצמו, הוא כמו בריאה יש מאין ממש, ועצם גילוי השלימות, מה שהוא יתברך כולל בעצמו יתברך, היא נקרא פנימיות אדם קדמון. ואיך הוא יתברך כולל כל הפרטים, על זה מבואר בעץ חיים שבפנימיות אדם קדמון אין אנו רשאים לדבר בו כלל, שהוא עצם כחו יתברך איך שהוא אינו בגדר המשכה, ומכל מקום הוא כולל הכל, אחר שאנו רואים בגילוי שיש המשכה. ומחמת שבעצם הוא כולל כל מיני המשכות, לכן מצד זה נתגלו ממנו אופני המשכות בפני עצמו, דהיינו איך שיומשך אחר כך.

⁸ **ראה עבודת הלוי דרושים לראש חדש פה, א. וז"ל:** ועתה יובן גם כן, שעיקר כוונתו יתברך בשבירת הכלים, היא שיתקיים הכלי בבחינתה ומהותה בעצמה, שלא על ידי חיבור האור עם הכלי, כי ענין השבירה, שהיה ריבוי האור ומיעוט הכלי, ולכן אין הכלי יכול לסבול האור, ויסתלק האור למקורו, והכלי נפל ונשבר למטה. וביאור הדבר, כי אור הוא בחינת גילוי אין סוף ברוך הוא, והנה מחמת אורו הגדול יתברך, שהוא בלי תכלית וחקר כלל, אינו בערך שיתגלה בבחינת הכלי שהוא היש, והם שני הפכים בתכלית, זאת היא בחינת השבירה של הכלים, כי הכלי אינו בערך להיות כלי מוכן לגילוי אין סוף ברוך הוא, והתיקון הוא על ידי אורות המצחא דאדם קדמון, פירוש, מצד עצמותו יתברך אשר לפניו אור וכלי שוין ממש, לכן בכחו הגדול שיאיר אורות בכלים לפי ערך הכלי, שלא יתבטל ממציאיותו, כי סיבת השבירה הוא רק מצד בחינת אור, כידוע שאור הוא גילוי. ופירוש, כי מצד גילוי אורו יתברך, אינו בערך דערך להיות מקור להיש, כי הוא מרומם לבדו בבחינת אין סוף ובלתי בעל תכלית, והיש הוא היפוך המנגדו, אבל מצד עצמותו יתברך, אשר באמת לבדו הוא, ואינו בערך שניהם יש ואין, כי לא אתידע כלל בשום חקירה והשגה, לכן כל יכול לצמצם כביכול, שיאיר אורו יתברך בבחינת הכלי לפי ערכו ודי למבין.

אך הנה ידוע ששורש הכלים הם גבוהים מבחינת האור, ולזה היה עיקר הכוונה בבחינת השבירה, שישארו הכלים בבחינתם דווקא, כי כל זמן שהאור הוא עם הכלי, אז הכלי בטלה ממהותה לבחינת האור, ובאמת כל ההתגלות בבחינת אור לגביה יתברך כלא חשיבין, כי לית מחשבה תפיסא בך כלל, וכמאמר התיקונים כתרא עילאה, אף על גב דאיהו אור צח אור מצוחצת, אוכם הוא קדם עילת העילות, לזה היה הכוונה בהשבירה, שישאר הכלי דווקא בבחינתה בעצמה כמו שהיא, ואז נעשית כלי לבחינת עצמותו, שלמעלה מבחינה אור וגילוי ודי למבין. עכ"ל.

וראה שערי היחוד והאמונה שער ראשון פרק ז. וז"ל: ובבחינת המשכה זו שהוא בחינת הבל, בבחינה זו נגלה הבחינת רצון של בחינת הכלים בבחינת נאצלים, אבל לא באדם קדמון עצמו שהוא בחינת עצמיות המאציל ברוך הוא אשר אינו בערך כלים כלל, אבל בבחינת הבל שהוא כח המתפשט ממנו כנזכר לעיל, מאחר שהוא בבחינת גילוי, וכל גילוי הוא לזולתו, אזי על ידי ריחוק משרשו, נתגלה בו בהעלם בחינת הגבול, ואז על ידי בחינת הבל דעינים דאדם קדמון, נתגלו הגבול והכלים בהתגלות, ואז לא יכול הכלי לסבול האור מאחר שאינם בערך ויחוס אחד, כי זה גבול וזה בלתי בעל גבול, שני הפכים ממש, כי בבחינת גילוי הם שני הפכים, ונמשך מזה השבירה כמבואר בעץ חיים, ואז נעשה התיקון, וחס ושלוש לדמות ולהעלות על הלב שהשבירה והתיקון

הוא באין סוף המתמשך, חס מלדבר, כי אם בבחינת הגילוי הנמשך לזולתו, שהם הכלים בבחינת גילוי, שהם לגבי המקבלים שהוא לגבי דידן, נקרא שבירה ותיקון, דהיינו שהמקבלים לא יכלו לקבל האור אין סוף, אבל לגביה, חס ושלו, אין לתאר שום שינוי, כי אם מצד ההערכה שאנו מעריכים, קורים זה הגילוי של הגבול בבחינת הבל, אבל מצידו יתברך, אין להעריך שום השתנות חס ושלו, כאשר יבואר בשערים הבאים אם ירצה השם.

והתיקון הוא מאור אין סוף, אשר כל יכול להעלים ולהסתיר אורו יתברך, שהוא בבחינת בלתי בעל גבול ואין סוף ואין זולתו, להיות נגלה ממנו הגבול בבחינת כלי נפרד להוות ולחיות בבחינת כלי נפרד בכוחו האין סוף שהוא כל יכול, והוא בחינת כתר שהוא בחינת התיקון, דהיינו שנתגלה אורו יתברך בבחינת אין סוף בבחינת הגבול והנפרד, ואף על פי כן, לא יבטל במציאות מחמת האור השופע עליו מאין סוף, ויהיו יכולים לקבל אור אין סוף ולהתייחד עמו ביחודא חד בבחינות כליהם, כי לפי האמת, המקבלים גם כן אין דבר שחוץ ממנו יתברך, ואם כן התהוות הנבראים אינם מהות נפרד חס ושלו, כי אם מצד הגילוי הוא נראה למהות נפרד אבל לא לגביה כביכול.

ועיקר התיקון הוא על ידי הכלים, בהתחברות האור עם הכלים, דהיינו שהמשכתו יתברך לבחינת נבראים להוותם ולקיימם ולהתפשט בהם אורו יתברך מבלי גבול, ושיהיו אף על פי כן נראים לנפרדים ובעלי גבול, אשר הם שני הפכים מנגדים ממש, כי הוא בבחינת בלתי בעל גבול, והם נראים בעלי גבול, והוא יתברך אין זולתו והם נראים למהותם מחולקים, והוא יתברך אין מתחלק לחלקים והם מתחלקים כנזכר לעיל, וכח המסתיר כנזכר לעיל להסתיר ולהעלים הם נקראים חכמה וחסד ודומיהן, שהם כלים דאצילות לייחד כל כחות הנבראים אצלו יתברך בבחינת יחוד, ולהסתיר האור שיהיו נראים בבחינת הנבראים כמו שהוא לגבי דידן בבחינת גבול ונפרד על ידי מלכות דאצילות, ודי למבין, וכאשר יתבאר לקמן בביאור שבירה ותיקון באריכות אם ירצה השם.

⁹ ראה שער הפסוקים פרשת ויחי. וז"ל: וביאור הענין הזה הוא במה שהודעתך בפרשת בראשית בענין חטאו של אדם הראשון, כי כל הנשמות היו כלולות בו, והיו לו נפש רוח נשמה מג' עולמות בריאה יצירה עשיה, ונפש רוח נשמה וחיה מד' פרצופין דאצילות, שהם נוקבא וזעיר ואימא ואבא, ולכן נקרא אדם הראשון בסוד חכמה, אבא עילאה דאצילות, הנקרא אדם הראשון, כי זעיר אנפין הוא אדם תניינא. עכ"ל.

וראה עץ חיים שער טז פרק ה. וז"ל: אך אדם תניינא, זעיר אנפין.

¹⁰ ראה שערי היחוד והאמונה, שער ראשון פרק ט"ו. וז"ל: כי עיקר שם כלים הוא בזעיר אנפין, שזעיר אנפין עיקרו הוא בחילוק דרגין, וכל בחינת חילוק דרגין הוא בבחינת כלים, כמו למשל כלי ביד האומן, שהוא דבר נבדל ממהותו, ובו מוציא פעולות רצונו ומחשבתו, כן החכמה והמדות הם כלים להתהוות ממנו חילוק דרגין לאין מספר, כי על ידי החכמה מתחלקים הדרגין בהשכלה, איך יתחלקו, וביאור אופן יתחלקו, ואיך יהיה אופן המשכתם, ואיך יתקשרו למקורם, ובחסד הוא עצם ההתגלות כנזכר לעיל, בזה יומשך התגלות, ובזה יומשך חסד זה כו', וכן על ידי נצח הוד יסוד הם הגילוי של כל ההתחלקות, הכל כמבואר.

לכן נקראו כלים לגבי התחלקות הדרגין הנראים, והם דבר נבדל ממהותו יתברך בבחינת אצילות, אבל הגם שנקראו כלים, אף על פי כן איהו וחיהו וגרמוהו חד בהון, כי איהו, נקרא כח המשכתו בכלל להוות בעלי גבולים בבחינת כל דבר המתהווה בעולם, וחיהו, הוא אורו יתברך האין סוף המתמשך בהמשכה זו, וגרמוהו, הם הכלים שהם בחינת הספירות כנזכר לעיל, הכל הוא חד ממש בלי שום התחלקות כלל, ומיוחדים בתכלית ההשוואה כאשר הם בכחו יתברך בכח אחד מיוחד בלי שום שינוי על ידי כחו השווה המיוחד כל ההתחלקות, שהוא הכתר.

והנה כתיב¹¹ בפסוק והפיץ ה' כו', ועבדתם כו', עץ ואבן כו', ובקשתם משם כו', באחרית הימים כו', פירוש דייקא מצד ההיפוך גופא בכל הפרטים¹², שם יבקשו

לכן הוא זעיר אנפין הוא עתיקא ממש, מאחר שאינו משתנה כלל, כי אם שהוא כח אחד פשוט כנזכר לעיל. כי אם מצד חילוקי הדרגין הנגלים לנו פעולות כחות המתחלקים שהם בכחו יתברך, נקרא בשם זעיר אנפין, וכח המייחדם נקרא בשם אריך אנפין, אבל באמת הם הכל כח אחד בהשוואה גמורה, וכל ההרכבות הנקראים בספירות שזה מורכב בזה וזה מתקשר בזה עד אין קץ, כמבואר בזוהר הקדוש ובכל ספרי המקובלים, כל ההרכבות הם הכל מצד כחות הנגלים לנו, שמורכבים ומתקשרים זה בזה, הכל מכחו יתברך, אנו מדברים ההרכבות בכחו יתברך, כי ממנו הכל, לכן אנו מדברים הכחות האלו באצילות, אבל חס ושלום לומר שיהיה בבחינתו יתברך איזה הרכבה או איזה כח משונה מחבירו חס ושלום, מאחר שהוא פשוט ואין זולתו איך יהיו בו חס ושלום איזה כחות משונות והרכבות, וכל הרכבות הכחות כל אחד בחבירו, וכל ספירה בחבירתה, הכל הוא מסטרא דילן, כמאמר האידירא, לא שני ולא שני, כמו שהוא קודם בריאה פשוט בתכלית הפשיטות, כן הוא אחר הבריאה בלי שום הרכבה כלל, וכל השינויים הוא רק מסיטרא דילן, כמאמר רעיא מהימנא, ומסטרא דילן שניא אבל אצלו יתברך, הגם שכל הכחות הכל נמשכו ממנו יתברך, והוא המחלקם, אף על פי כן אינו משתנה בהם, כי אצלו יתברך כל הכחות שוים בהשוואה גמורה ממש בלי שום הרכבה ושינוי כלל, מה שאין כח בפה לאומרו ובשכל לחשוב איך הוא, כי הוא אינו בערך השכלה כלל, כמבואר לעיל.

¹¹ דברים ד, כז-ל: וְהִפִּיץ יְהוָה אֶתְכֶם בְּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מִתִּי מִסֶּפֶר בְּגוֹיִם אֲשֶׁר יִנְהַג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה. וְעַבְדְּתֶם שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֵאכְלוּן וְלֹא יִרְיִחוּן. וּבִקְשֶׁתְּם מִשָּׁם אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיךָ וּמִצֵּאתָ פִי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ. בְּצַר לָךְ וּמִצְאוּךָ פֶלַח הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקִלּוֹ.

¹² ראה עבודת הלוי, דרוש לפסח ד, א. וז"ל: והיינו כי עיקר הכוונה להתגלות אלקות יתברך בבחינת כלים מכלים שונים, לעילא ותתא ומכל סטרין דוקא. והנה עצם אור אין סוף אינו בערך התחלקות חס ושלום, כי הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות, ואם כן אי אפשר להתגלות בחינת הפרטים, כי אם מצד ההיפוך בבחינת יש ודבר נפרד, ולפי אופן ההתהפכות וביטול היש מבחינת הפרטים, כן נגלה אלקותו יתברך בבחינת הפרטים ההם. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי, דרוש לספירת העומר יב, א. וז"ל: ככה יובן למעלה כביכול, אף שכל הגילויים וחילוקי הדרגין נמשכין מבחינת מלכותו יתברך הנקראת דבר ה', והיא המסותרת להיות נגלים הנבראים ליש ונפרד, ורגליה יורדות כו', אף על פי כן כשתסתכל, הרי הבחינת גילוי והסתרה הזו, הכל הוא כחו לבדו יתברך, הנותנת בה ציור ודמיון להתדמות בבחינת גבול, וכמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי, ומסטרא דאצילות לית אפשרותא בין קודשא בריך הוא לשכינתיה, ונכלל בשם הוי"ה ברוך הוא כמבואר לעיל, ומצד בחינת היחוד הזה נקרא יחודא בבעלה, ומקבלת ממנו, ונקראת סופא דכל דרגין, וזנב לאריות, כי זנב דאריה בכללא דאריה, כי אף שנקראת בשם סוף, אף על פי כן, נעוץ סופן בתחילתן.

אך לגבי לידן, כאשר אנו מעריכין הכחות האלו בכח עצמותו יתברך, כי יוצר הכל הוא ואין זולתו, לכן מצד הערכה זו, אנו מעריכין בשם ראש וסוף, כמאמר הזוהר הקדוש, אתקרי הוי"ה מסטרא דנחית לאמלא על בריין ומקבלת ממנו, היינו שבחינת מלכותו יתברך הוא המגלה היחוד בנבראים, שיהו בטלים ומיוחדים לעצמותו יתברך. אך לאשר שתכלית הכוונה מאתו יתברך להתגלות שלימותו, עילא ותתא ומכל סטרין, והיינו שיהיה נגלה דייקא ההיפוך, ומצד זה דווקא נגלה אלקותו יתברך בבחינת אין עוד, לכן מחמת זה נמשך ההסתרה מאתו יתברך על ידי בחינת המלכות, להסתיר אורו יתברך שיהיו נראים לבעלי גבול ויש, ומצד זה

יכול להיות גם כן הסטרא אחרא וההיפוך, כי כד נחתת, נחתת עד אין תכלית, ורגליה יורדות כו', ובחינת זו נק' נ"ד ה', לא שבאמת חס ושלום היא נפרדת, רק באמת הוא ביחודא חד אפילו אחר הבריאה, רק מצד ההסתרה כאשר נגלה נקרא בחינת נד, היינו שנדדה בחינת יחוד מהנבראים, ונראים למהות נפרד ויש, ונקרא בחינת מסאבי, והכל בכדי שיהיה גילוי יתירה, ויהיה יתרון האור מן החושך דייקא, כי לבחינת גילוי אלקותו אשר מצד ההיפוך, יש מעלה ויתרון נגד בחינת יחוד וביטול הנבראים, הגם שגם שם הוא מצד כחו הפלא שיהיה מיוחדים בתכלית, ואף על פי כן יהיה נחית לחילוקי דרגין, אך מחמת כח הפלא, הוא הכתר אשר למעלה מהשגה, כל יכול כו', והוא רק פלא אחד, אבל שיהיה גילוי אלקותו אפילו מצד ההיפוך, זהו פלא יותר, וזהו מחמת שורש הגילוי אשר נעלה מאוד, ששרשו הוא מבחינת מלכות דאין סוף, בחינת אנא אמלוך, וכמו שבבחינת מלכות דאין סוף שם יכלל כל הגילויים, אף על פי כן, הוא הכל כח אחד לבדו יתברך, ככה נגלה ממנו בבחינת נבראים בבחינת נפרד, ובאמת הוא הכל כחו לבדו יתברך, ולכן יכול להיות נגלת אלקותו יתברך בבחינת אין עוד, אפילו מצד הנבראים וההיפוך, ואיך הוא זה, אינו בערך השגה וידיעה. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי פרשת נשא. וז"ל: והנה כל זה הוא הבחינת יחודים שבמלכות, איך שנראה ונגלה בהם כחו יתברך, אבל הנה אנו רואים שיש בתוך המלכות הסתרה גדולה ועצומה, להעלים ולהסתיר שלא יתראה אורו האין סוף ברוך הוא השופע ומחייה ומהוה מאין ליש בכל רגע ורגע ממש, וצריכים אנו לדעת, מי היא המסתיר ולמה מסתיר כן, על זה נקרא הוא יתברך בשם אלקים, בחינת דין וצמצום ומסתיר שלא יתראה האמת שכך עלה ברצונו יתברך לגלות שלימותו יתברך מצד ההיפוך דוקא, וכל מה שיתגלה בבחינת היפוך יותר, ואחר כך כשנתהפך ונתעלה ונתייחד לרצונו יתברך, נתגלה אורו יתברך יותר, כמו שכתוב יתרון האור מן החושך דוקא, על דרך משל ממלך בשר ודם, שכל עיקר שעשועים ותענוג שלו, הוא כשמנצח שונאו ואיים רחוקים ממנו מאוד, כן הבחינת מלכות היורדת בבריאה יצירה עשיה, יש שני מיני הסתרות, אחת שנראה כל דבר ליש ומהות, רק שמשיגים אורו יתברך השופע בהם, ומחמת זה מתבטלים ומתייחדם אליו יתברך, כמו ביטול מלאכים ונשמות וצבא השמים, וכמו דברים המותרים באכילה שבארץ, שאף על פי שנתגלו ליש גמור ואנו משיגים אורו יתברך, מכל מקום אינם בבחינת מנגד והיפוך מרצונו יתברך, והסתרה השניה הוא שבחינת המלכות יורדת מות בבחינת סטרא אחרא, המכחישים פמליא של מעלה, ואומרים דינו רמה, ולי יאורי ואני עשיתני ודי למבין.

וימצאו גלוי עצמותו יתברך מצד הפרטים דייקא¹³. וזהו באחרית הימים דייקא¹⁴,
שהיא בחינת מלכות¹⁵ כו', וזהו נחמו נחמו. אחד, הוא שבחינת התכללות כל הפרטים

¹³ ראה שערי העבודה שער הרביעי פרק טז. וז"ל: והנה בבחינת תורה שבעל פה, כל הפרטים המה נובעים על ידי שערות הראש דזעיר אנפין לבחינת נוקבא, ולכן דרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק קוצותיו תלתלים, אלו תילי תילין של הלכות, שבמוחין דזעיר אנפין, אשר כלולים בהם כל פרטי התמשכות שהוא בכח מיוחד, ונובע בבחינת שערות שהמה צמצומים בכמה פרטים לאין קץ בבחינת מלכותו יתברך המסתרת כל הפרטים בבריאה יצירה עשיה, ומבחינת הסתרתה נמשך הגילוי בפרטיות לאין קץ, אשר על כן נקראת תורה שבכתב ושבעל פה, דהיינו שבהכלים, הם האותיות, נכללו כל הפרטים מבחינת רצונו יתברך וחכמתו הסתומה, והמה כלולים בהאותיות בבחינת תמונתם ותגיהם וצירוף אותיות ופסוקים וטעמים, אבל בחינת תורה הנתגלת בבריאה יצירה עשיה נקראת על פה, דהיינו למעלה מהפה שהוא ההתגלות, כי שורשה הוא מלמעלה מהגילוי אשר אינה מתגלית בבחינת כלים, וכל התגלותם הוא על ידי שערות דזעיר אנפין.

והנה בזה לא תקשה לך מה שמבואר בזוהר ובעץ חיים שמאלו השערות יונקים הקליפות, אשר על כן נאמר ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא, כי עיקר הוא להסיר השערות והצמצומים מבחינת זעיר אנפין, ולכן היו הלויים מצוין על גילוח השערות, וכמו שמבואר בזוהר, שלעתיד יעביר השער וזמין למגלשינהו מעיקרם, ובדברי רבותינו זכרונם לברכה מבואר שהם תילי תילין של הלכות, וגם כן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שההלכות שהם השערות דזעיר אנפין, לא יהיו בטלים אפילו לעתיד, ובזוהר מבואר שלעתיד יעבור השערות מעיקרם, והם כסותרים זה את זה.

אבל באמת שניהם מכוונים, שכל בחינות השערות דזעיר אנפין מהם נמשכים כל פרטי התחלקות העולמות, שיהיה נגלה כל פרט ופרט בבחינת יש בצמצומים רבים. כי עיקר בחינת הזעיר אנפין הוא חיות כל העולמות בכל הפרטים, רק שאצלו יתברך המה מתקשרים ביחוד, ועיקר הכוונה לגלות רצונו יתברך דייקא מצד הפרטים ומצד ההיפוך, אשר לכן בחינת מלכותו יתברך היא מקבלת כל הפרטים להסתירם בבחינת העולמות בבריאה יצירה עשיה, להיות נגלה כל פרט דייקא בבחינתו, ולכן נקראת מלכות דבור, כמו שבדבור נתחלקו השכל והמדות בכמה מיני צרופי אותיות, אשר בכח השכל והמדות המה הכל כח חיות אחד, רק שבחיות הזו נכללו כל הפרטים אבל הם בהתכללות אחד, ועל ידי הדבור נגלו כל הפרטים, ומאין בא הכח בחמשה מוצאות הפה בכח הדבור, כל פרטים אלו, הוא מהשפעת והמשכת שכל ומדות, אשר נובעים בסתר המדריגה עד שיתגלו בכח הדבור, והמשכה זאת נקראת בשם שערות הנובע תמיד מהחכמה ובינה להדבור, ועוד זאת, שעל ידי המשכה זאת להדבור, נתוסף בשכלו פרטים לאין מספר מקודם המשכתו להדבור.

כן הוא כביכול מלכותו יתברך הנקראת דבר הוי"ה, כי היא המגלית יחודו יתברך בכל הפרטים, דהיינו ראשית ההתגלות הוא שיתגלה כל פרט ופרט במהותו ואופנו, ואחר שנתגלו כל הפרטים, אז היא מגלית כל רצונו יתברך בכל הפרטים אפילו בבחינת היפוך, כדי שעל ידי זה יתגלה אלוקותו יתברך בכל סטריין אפילו מצד ההיפוך, וכח פרטים אלו נמשך מכחו יתברך על ידי בחינת שערות הנובעים מחכמתו ובינתו יתברך, על ידי בחינת גלגלתא המסתרת חכמתו יתברך, בכדי לגלות כל הפרטים בדבור, אשר עיקר המכוון הוא בכדי להמשיך רצונו יתברך דייקא בכל הפרטים, ובחינת רצונו זה נקרא גלגלתא, כמבואר לעיל בגלגלתא דאריך אנפין, אשר בחינת רצונו יתברך הוא בלי התגלות הטעם, כי אין טעם לרצון, וברצון הזה הוא בחינת פלא, ולכן בכח הרצון להמשיך חכמתו יתברך, אשר אינה בערך הנבראים כלל, ומיוחדת בתכלית היחוד בלי שום התחלקות, להמשיכה בכל הפרטים על ידי צמצומים רבים.

והנה בבחינת השערות האלו יש שני בחינות, בחינה אחד הוא להמשיך כל פרטי היש בכחם ובחינתם הנגלה, אשר מצד הנגלה נגלו ליש ונפרד, ועוד זאת אפילו לגלות ההיפוך הגמור, ובחינה השני, להמשיך בכל הפרטים האלו גילוי רצונו יתברך, אשר על כן מצד הבחינה הראשונה שהוא גילוי הפרטים בבחינת יש, יכולים הקליפות

לינק מהם, שיהיו נגלים לנפרדים גמורים, ואדרבה שיהיו מנגדים לסטרא דקדושה, אבל כאשר נגלה על ידי כל הפרטים רצונו וחכמתו יתברך, הם נקראו הלכות, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק הליכות עולם לו, דהיינו שעל ידי בחינה זה, נתגלה רצונו יתברך בכל הפרטים דייקא מצד היש, והתגלות זו הוא על ידי בחינת נוקבא, שמקבלת כל הפרטים בבריאה יצירה עשייה. אבל אי אפשר להתגלות רצונו יתברך בכל הפרטים עד שיבוטל היש גמור, שלא יהיה נגלה לנפרד גמור, וליחדו ביחודו יתברך, ולבטל בפרט כל מדותיו וכל כלי הגוף וכלי העולמות בכלל, ואחר שמבטל ומיחד בחינת היש ונפרד, אז יכול להמשיך רצונו יתברך דייקא בכל הפרטים.

כי באמת כל הפרטים האלו מצד שורשם הכל הוא עצמותו ברוך הוא הנמשך בכל הפרטים, ואין דבר שחוץ ממנו אפילו בסטרא אחרא, הכל הוא כחו לבדו יתברך, כי אפילו בבחינת היש הגמור והנפרד, אפילו בבחינת כשפים שמכחישים פמליא של מעלה שהוא היחוד, וממשיכים כחות נפרדים גמורים מנגדים אל יחודו יתברך, הרי אין כחם מצד עצמם, אשר מקרא מלא דבר, כי הוי"ה הוא האלקים אין עוד מלבדו, ואין זולתו יתברך, אלא כחם הוא מצד ההסתרה, והנה לפניו יתברך, אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך, אך הנה הגם שאצלו יתברך אין ההסתר מעלים לפניו יתברך, אף על פי כן הרי כח ההסתר עצמו הוא מעצמותו ברוך הוא, שיהיה כח להסתיר אלוקותו יתברך, ובחינת הכח הזה הוא כביכול מצד שלימותו יתברך, אשר כולל כל הפרטים אפילו בבחינת ההיפוך לכח אחד, ושיהיה כחו לבדו יתברך בכל הפרטים אפילו מצד בחינת ההיפוך, והנה ההיפוך הוא נגלה לגבי דידן, אבל אצלו יתברך, הרי הוא עצמותו יתברך, והאיך הוא, אין בכח השגתינו להשיג זה, איך משתווים אצלו ברוך הוא אפילו בחינת ההיפוך דייקא.

אשר על כן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה, על עובדא דהאי אתתא דהוות מהדרא למשקל עפרא תחותי כרעא דרבי חנינא בכדי לעשות לו כשפים, אמר לה שקולי לא מסתייעא מלתא כלום, אין עוד מלבדו כתיב, והנה הגם שכשפים מכחישים פמליא של מעלה, שהוא הביטול מצד חכמת והבנת היחוד, שהוא יחודו יתברך המתמשך בעולמות, אשר היחוד הוא מצד התחלקות הדרגין, רק שמתיחדים אליו יתברך כיחוד הנפש עם הגוף, הרי הדרגין הם נגלים בבחינת מהות, רק שהם בטלים ביחודו יתברך, וביטולם זה הוא מצד יחודו יתברך אבל לא מצד העצם, אשר על כן יש להם כח ושורש להתגלות מהותם בלבד, ולכן כשפים הם כל עיקרם להסתיר יחודו יתברך, ושיהיה התגלות כחות העולמות בבחינת נפרדים, וכח זה הוא גם כן מכחו הפלא שהוא כתר, רק שיש להם אחיזה באחוריים דכתר, ולכן מכחישים פמליא של מעלה..

וכל זה הוא מצד התגלות היש בבחינת צמצום בבחינת נפרד, שהוא מצד ההסתרה כמו שנגלה בבחינת עולמות, אבל באמת, כאשר הוא לגביה יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא, אשר אין זולתו כלל, אשר אין להעריך היש לאיזה מהות כלל, רק הכל הוא עצמותו ברוך הוא, הרי מצד התגלות זה בטלים כל כחות היש, ולכן רבי חנינא שהיה בטולו מצד העצם, למעלה מבחינת חכמה והבנה מצד היחוד, רק שהיה מבטל עצמו וכל העולמות אליו יתברך כביטול גמור, שלא מצד בחינת התייחדות הנפש עם הגוף, ולכן בבחינת ביטול הזה, ביטל כח הכשפים, ולכן אמר אין עוד כתיב, וכתירוץ הגמרא על קושיא מכשפים שמכחישים כנזכר לעיל, ומשני, שאני רבי חנינא דנפש זכותיה, כי בבחינת ביטול הזה, הרי אין עוד דבר ומהות חוץ ממנו, כי בבחינת ביטול מצד היחוד נערך העולם לעוד, כמאמר הכתוב אהללה את הוי"ה בחיי אזמרה לאלוקי בעודי, כי העולמות נערכים לאיזה מהות, כמו שהגוף נערך לגבי הנפש לאיזה מהות, רק שמחבר ומיחד העוד אליו יתברך, ואדרבה מצד הגילוי הזה נודע יחודו יתברך, וזהו אהללה הוי"ה בחיי, דהיינו שממשיך חיות אלוקי בבחינת עולמות, ומצד זה אזמרה לאלוקי בעודי, אפילו מצד העולמות שיהיו בטלים אליו יתברך, אבל בביטול אל עצמותו ברוך הוא שלא מצד העולמות, הרי אין להעריך העולמות באיזה מהות.

והנה כל עיקר כוונתו יתברך בהסתרת העולמות שיהיה נגלה כחו יתברך דייקא בכל הפרטים, וגילוי הפרטים אי אפשר בלי הסתרה, וכל מה שירד לצמצומים יותר נתגלו הפרטים יותר, עד שיהיה יכול לגלות ההיפוך,

ושורש הפרטים המה דייקא מצד עצמותו ברוך הוא, ושרשם נעלה מאוד, שהוא מצד בחינת שלימותא דכולא ואפילו בהיפוך, נמצא שכל שנחית לצמצומים רבים, נתגלה יותר כחו יתברך ושלימותו, וכל זה הוא מצד השורש מצד עצמותו ברוך הוא, אבל בהתגלות, הלא המה נגלים לנפרדים גמורים ומכחישים יחודו יתברך, אשר על כן צריך העובד מתחילה להסיר הצמצומים שמצד הנפרד הגמור, ולבטלם אליו יתברך מצד יחודו יתברך, וכאשר מבטל היש מצד בחינתו הנגלית, יעלה ויגיע מזה להביטול העצמי אליו יתברך שלא בערך העולמות, ואז יכול להמשיך ולגלות רצונו דייקא מצד הפרטים והצמצומים, לגלות עצם רצונו יתברך דייקא מצד היש.

והנה התגלות כל הפרטים האלו, המה משערות דזעיר אנפין, אשר על כן משערות אלו, נמשך הכח לכל פרטי צמצומים, וניתן כח להתגלות יש גמור בבחינת מנגד, והוא מבחינת גלגלתא, שהוא בחינת כתר, שהוא בחינת פלא, שכל יכול להסתיר אפילו בחינת מנגד, רק שהמשכתם הוא מבחינת העורף, שהוא אחוריים שהוא היפך הפנים, לכן כל אחיזתם של הקליפות הוא בבחינת השערות האלו, אבל עיקר המכוון להתגלות הפרטים האלו, הוא בשביל שיתגלה על ידי הפרטים האלו כחו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא, בבחינת שלימותו כנזכר לעיל, אשר על כן נצרך מקודם לבטל היש הגמור בבחינת נפרד גמור המתגלה על ידי מדת מלכותו יתברך, ולחברם ולדבקם על ידי בחינת יחודו כנזכר לעיל בבחינת יחוד הפנים, לגלות פנימיותו יתברך בבחינת עולמות ולבטלם.

והנה בבחינת יחוד הזה, עדיין יש כח בסטרא אחרא לאחוז, כי בחינת הביטול הזה, הוא בעת אשר מאיר פנימיותו יתברך בבחינת יחודו, אז מתיחדים ובטלים, אבל בבחינת הסתרת פנים, הרי הם חוזרים לבחינתם, ועוד, כי בחינת היחוד אינו יכול להתגלות אלא בבחינת עולמות, בבחינת כלים לקבל הקדושה, וגם בחינת נוגה יכולה לאתהפכא אל יחודו יתברך, כי התגלותם בבחינת כליהם המה כלים מוכנים לקבל יחודו יתברך, כי על מנת כן הוא בריאתם בבחינת הסתרה, להתגלות אלוקותו יתברך על ידי כלים אלו, אכל בחינת סטרא אחרא וקליפה גמורה משלש קליפות הטמאות לגמרי, אשר כל עיקר בריאתם הוא להסתיר יחודו יתברך, יכולים להיות מנגדים דייקא להקדושה, כמבואר לעיל שכשפים מכחישים פמליא של מעלה שהוא היחוד.

אך מצד בחינת ביטול זה שמצד יחודו יתברך, יכול להגיע להבטל אליו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת אין עוד, וכאשר מבטל עצמו וכל העולמות בבחינת מסירת נפש להוי"ה בבחינת עצמותו ברוך הוא, אז נגלה דייקא רצונו יתברך בכל הפרטים, אשר בזה נגלה דייקא רצונו יתברך מצד שלימותא דכולא דייקא מצד הפרטים, אשר על כן מצד התמשכותו יתברך על ידי השערות בבחינת היש, על זה נאמר ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא, דהיינו לבטל כל הצמצומים בבחינת היש כנזכר לעיל, באופן שלא יהיה נגלה לבחינת נפרד, ולחתכם מאחיזתם בגלגלתא, שהוא בחינת רצונו יתברך בבחינת האחוריים, אך כל ההמשכות יהיה בבחינת גלגלתא שהוא רצונו יתברך, שיהיה התגלות רצונו יתברך בכל הפרטים דייקא, ועל זה נאמר קוצותיו תלתלים תילי תילים של הלכות, לכן הלכות לא יהיו בטלים לעתיד לבא, דהיינו שבהגלות נגלות כבוד הוי"ה שהוא עצמותו ברוך הוא, אדרבה יהיה נגלה דייקא על ידי ההלכות האלו, אשר שורשם הוא מצד עצמותו ברוך הוא דייקא שלא בבחינת הלבשה.

וכמו למשל בחכם, אשר עיקר התגלות חכמתו הוא על ידי קושיות, וכל מה שיקשו לו יותר יתגלה חכמתו ביותר פרטים, נמצא הקושיות הם הגורמין לגילוי חכמתו בכל הפרטים באופנים שונים מעיקר עמקות חכמתו, והנה אחר שמתרץ כל הקושיות ואין עוד שום קושיא לנגדו, אף על פי כן, חכמתו הנגלית על ידי קושיות אלו לא נתבטלה, ואדרבה נתוסף חכמה גביה מהפרטים כנזכר לעיל, כן יובן מזה למעלה, כי השערות הם להמשיך ההסתרות בבחינת יש וגם בבחינת מנגד, ועל ידי זה הוא הגילוי מחכמתו הסתומה ההלכות, ואחר שנתגלו ההלכות, הגם שהיש יתבטל משרשו, אף על פי כן, ההלכות שהוא התגלות חכמתו, ישארו לעולם, ודי למבין.

והנה עתה בבחינת היום לעשותם, הלא עדיין רוח הטומאה לא נתבער, כי עדיין לא נתבררו בכל בחינתם, ועוד כי עיקר הכוונה בעולם הזה שיהיה נמשך רצונו יתברך דייקא בבחינת היש, כמאמר הכתוב היום לעשותם דייקא, שיתגלה בבחינת עשיה, ובכדי שיתגלה בבחינת עשיה, מוכרח להיות כח המסתיר, רק שצריך לבטלם אליו יתברך, לכן אי אפשר לעקור את כח היש והנפרד בבחינת סטרא אחרא לגמרי, כי אם תעקור את כל כחם, הרי לא יהיה התגלות הפרטים וההיפוך, רק למרטם ולגלחם, דהיינו שלא יהיו מסתירים לרצונו יתברך, אבל לעתיד כשיהיה נגלה כבוד הוי"ה, והוא בחינת למחר לקבל שכרם, דהיינו שיתגלה עצם שלימותו יתברך בכל הפרטים כשיעביר רוח הטומאה מן הארץ, אז יעקר שורשם לגמרי, וזהו המבואר בזוהר, זמין למגלשינהו להני שערי, דהיינו לעקרם משרשם ויניקתם לגמרי, כי אז יעביר רוח הטומאה מן הארץ, אך אף על פי כן, התגלות חכמתו יתברך שהם ההלכות שנתגלו על ידי בחינת ההסתרות אלו, המה לא יהיו בטלים לעתיד כמבואר לעיל על פי משל, וזהו תורה שבעל פה, ובוה תבין מעלת תורה שבעל פה, שהגם שהתגלותה הוא בצמצומים רבים בבחינת נגלה בבחינת גבול ויש, אבל באמת, היא המגלית עצם שלימותו יתברך דייקא מצד הסתרה זו.

¹⁴ **ראה שערי היחוד והאמונה שער ראשון פרק טז. וז"ל:** אשר על כן היה חורבן בית המקדש, והוצרך לבחינת גלות, כדי לברר בחינת הכלים בעצמם בבחינתם שלמעלה מבחינת פלא, כידוע כי כל ירידה היא צורך עליה, דהיינו שבחינת ירידה הוא שיתגלו בחינת הכלים בעצמם, בלי התגלות אור היחוד, וגם שלא יתגלה אפילו כח הפלא, כמו שכתוב, אותותינו לא ראינו, וכן נאמר אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם, אבל בעינינו לא ראינו, כי לא נגלה כחו יתברך בבחינת פלא, ולא נגלו כי אם כח הכלים לבדם, ואף על פי כן יהיו בטלים לעצמותו יתברך, על ידי לאכפייא, ועל ידי עבודת ישראל שכעת בגלות דווקא מתוך העוני ומתוך ההסתרה דייקא, אשר לא נגלו פלאותיו יתברך, וגם אור יחודו יתברך אינו בגילוי בעת הגלות, כי אם שנגלו בחינות אחוריים לבדם, בזה נגלה כח עצמותם של הכלים דייקא, כמו שנאמר והפיץ הוי"ה אתכם בעמים וכו', ובקשתם משם את הוי"ה אלקיכם, משם דייקא, מצד העמים וההסתרה, וכן נאמר בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד הוי"ה אלקיך, דהיינו מחמת בחינת צר שלא נגלה כלל כנזכר לעיל, ולכן ומצאוך כל הדברים האלה, דהיינו התגלותו יתברך, הן בבחינת יחוד, הן בבחינת גילוי רצונו יתברך בבחינת פלא, יהיה דווקא מצד אחרית הימים, שהוא סופא דדרגין, ומצד אחרית הימים ושבת עד הוי"ה אלקיך, וגם מאמר הכתוב ומאופל ומחושך עיני עוורים תראינה, דייקא מצד החושך, שהוא מניעת אור יחודו יתברך, והאופל הוא מניעת הפלא, כי באופל באו אותיות פלא מהופכים, ומצד זה דווקא עיני עוורים תראינה עצמותו יתברך, וכמאמר הכתוב לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, לכן בזה יתגלה כח עצמותו יתברך מצד הכלים בעצמם, ואז לעתיד יתגלה כח עצמותו באין הסתר כלל אפילו מצד הכלי, דהיינו שלא יתראו הכלים בגשמיות בהתגלות המקיף בבחינת עתיק יומין, ודי למבין.

¹⁵ **ראה שערי היחוד והאמונה שער רביעי בהג"ה שם. וז"ל:** ואחר שיתברר היש בבחינת גילוי גמור, על ידי עבודתם של ישראל בבחינת נסיונות ובבחינות ביטולם דייקא בבחינת היש, ואף על פי כן, מבטלין ומסרין נפשם להוי"ה בעבודתם ותורתם על פי התגלות זו, בזה נגלה יותר העצם בבחינת ביטול העצמי, מביטול שעל ידי הבנה ומדות, כי זה אין חידוש כל כך שהביטול הוא מצד גילוי אחדותו, אבל כשהביטול הוא מצד ההסתרה, נגלה יותר בחינת ביטול העצם מצד עצמותו ברוך הוא, אשר אין זולתו אפילו בבחינת היש, ובוה מעוררין יותר הביטול שלא בבחינת התגלותו בעולמות.

ועל זה נאמר בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים דייקא, שמדת מלכותו יתברך נקראת אחרית הימים, שהוא סוף התגלות מכחו יתברך, שהוא התגלותו בבחינת יש גמור, אז ושבת עד הוי"ה אלקיך, ואז כשיתברר היש אפילו מצד הגילוי, אז יעביר רוח הטומאה שהוא הסתרת יחודו להתגלות בבחינת יש ונפרד, ואז יהיה גילוי יחודו יתברך שלא בבחינת הלבשה כלל, כי אם יהיה גילוי גמור, דהיינו שיהיה נגלה יחודו יתברך מצד היש בלי הסתרה כלל, מצד כחו השווה כמבואר לעיל, ואז יתבררו כל הבחינות הכלים עם האור, והגבול עם למעלה מן הגבול בהתחברות אחד, ואז יהיה אור הלבנה שהיא הגילוי בבחינת היש, שהוא

בבחינת עצמותו יתברך דייקא, בבחינת אדם קדמון הנזכר לעיל, ושני, היא בכל הפרטים מצד היש וההיפוך דייקא. וזהו עמי, כמו גחלים עוממות שיש [בתוכם] שלהבת, רק שהוא אינו בגלוי כמו בשלהבת הבווערת, והבן הדברים ודי למבין¹⁶.

וזהו דברו על לב ירושלים, שנמשך בבחינת ונקודת פנימיות הלב, הנקרא ירושלים, ירא שלם¹⁷, כי היא נקודה האמצעי של העולם כידוע¹⁸. כי מלאה צבאה, פירוש, שכל פרטיותו של בחינת הנקודה הסובבים עליה, הכל היא בבחינת שלימות. כי נרצה עונה, פירוש, שההיפוך הנקרא בחינת עון שמעוקם, גם היא נתעלה בבחינת רצונו יתברך. וזהו כפליים בכל חטאתיה, והוא על דרך משל ובקשתם משם¹⁹ כו'. נמצא

מבחינת מלכותו יתברך שנקראת לבנה, שמקבלת מן השמש בבחינת גילוי בחינת הארה, ואז יהיה הלבנה כאור החמה שהוא קודשא בריך הוא בחינת זעיר אנפין, ואז יהיה הוי"ה אחד וישמו אחד בגילוי גמור.

¹⁶ ראה עבודת הלוי פרשת בשלח. וז"ל: כי הנה עם הוא מלשון גחלים עוממות, ושורש העוממות שהוא בחינת כח היש הגשמי, שרשו מאד נעלה בבחינת עצמותו יתברך. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי הפטרת כי תשא. וז"ל: עמי לשון עוממות, כמו גחלים עוממות, שאין בהם שלהבת. עכ"ל.

וראה עבודת הלוי פרשת זכר. וז"ל: ידוע שבחינת עם הוא בחינת עוממות, דברים זרים ונפרדים, מלשון גחלים עוממות, כי כשהשלהבת מאיר בתוקף, אין הגחלים נראים ליש ודבר בפני עצמם, אבל אם כהה השלהבת, אז נראים ונכרים הגחלים למהות בפני עצמם, רק עצם כח השלהבת כמוס ומוסתר בתוך תוכו, כך כביכול למעלה, הנה כתיב ישראל עמו, כי עצם השם הוא בחינת ישראל, לי ראש, ישראל אשר בך אתפאר, עצם שעשועי המלך, בחינת אנא אמלוך, רצון הקדום, ותכלית המכוון מתפשט למטה מטה בבחינת עם, בחינת עוממות, שיהיה בחינת גוף, בחינת יש ובעלי גבול בבחינת ממלא כל עלמין, ואחר כך יתאחד ויחזור הדבר למקורו, בחינת ביטול בעצם, לאשתאבא בגופא דמלכא למעלה מעלה בבחינת סובב כל עלמין ודי למבין.

¹⁷ ראה עבודת הלוי, הפטרת עקב. וז"ל: הנה ירושלים נקרא פנימיות מלכות דאצילות, ובעבודה נקרא פנימיות נקודת הלב, ירא שלם, ועל זה נאמר ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני וחציים אל הים האחרון, כי ים הקדמוני הוא בחינת בינה עילאה, הבנה מצד עצמותו יתברך, וים האחרון הוא בחינת מלכות, ומצד בחינת ירושלים שהוא בחינת שלימותא דכולא, השלם עילא ותתא בהשוואה אחת, הוא בשוה ממש בבחינת מלכות כמו בבחינת בינה עילאה, וזהו חציים כו', פירוש בשוה ממש, ודי למבין.

¹⁸ ראה מדרש תנחומא, קדושים סימן י. וז"ל: אַרְצָא יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵי בְּאֶמְצַעְתּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וִירוּשָׁלַיִם בְּאֶמְצַעֲתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּאֶמְצַע יְרוּשָׁלַיִם, וְהַיְכָל בְּאֶמְצַע בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָאֲרוֹן בְּאֶמְצַע הַיְכָל, וְאֶבֶן שִׁטָּה לְפָנֵי הָאֲרוֹן, שְׁמִמְנָה נִשְׁתַּת הָעוֹלָם.

¹⁹ ראה שערי העבודה שער רביעי פרק י. וז"ל: ועוד זאת, שהתורה מתפשטת אפילו בדברים האסורים, בטומאות, ובביאות אסורות, ובממזר, ושאר דברים האסורים, הגם שגוף העצם הוא מדברים האסורים, אף על פי כן נמשך בה רצונו יתברך אם לטמאות או לטהר, וכן לוייה שילדה בכור מנכרי אינה צריכה לפדות הבכור, אבל כהנת שילדה כנזכר לעיל הבכור קדוש, וכמה דינים כמותם אין מספר תמצא על פי התורה, וכן בדיני ממונות בטענות שקר, זה טוען כך וזה טוען כך, ככולם נתפשט ונמשך רצונו יתברך, וכל עיקר כוונתו יתברך היה שיהיה התגלותו יתברך עילא ותתא ומכל סטרין, שבכולם יתפשט רצונו יתברך, מזה תבין שכל

התהוות העולמות הוא הכל בבחינת רצונו יתברך, ויש עוד כמה אופנים אשר אין הזמן מספיק לבארם איך שנמשך רצונו יתברך בכל האופנים, ואפילו בבחינת סטרא אחרא, ודברים אלו עתיקים וארוכים מארץ מדה.

והנה תכלית הגליות הם בשביל כוונה זו, כמאמר הכתוב ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה, ישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה הם, ומקרא מלא דיבר הכתוב, והפיץ הוי"ה אתכם בעמים וגו' ועבדתם שם וגו', ובקשתם משם את הוי"ה אלוקיך, אשר בגלות מוכרחים להיות נכנעים לאומות העולם, וליבטל נגדם, ולהיות תחת ממשלתם, וכל עיקר המכוון הוא להעלות משם את ניצוצי קדושה שהוא חיות כל הסטרא אחרא, והניצוצים המה דייקא שנפלו בקליפות שהם ההיפוך, מצד שלא היה אפשר לבא לידי התגלות בבחינת השגה, נפל דייקא בהיפוך, דהיינו על ידי הפיכתם ואתכפא שלהם יבא אל השורש, כמו שנתבאר כמה פעמים, אשר דייקא מצד ההיפוך יתגלה עצם רצונו יתברך, אבל כל זה חס ושלוש לעשות בדעת ומכוון, כי אדרבה בזה ימשיך חס ושלוש הקדושה בבחינת קליפה, רק באופן אשר הדבר בא על ידי החטא כנזכר לעיל, או כמו הגליות אשר באו שלא ברצון, כי עיקר הרצון יהיה דייקא להתדבק אליו יתברך על פי רצונו יתברך, ואז אפילו ירד להיפוך שלא ברצונו יכול להגיע מזה אל רצונו יתברך, ולהעלות עמו גם ההיפוך להתקשר לרצונו יתברך. עכ"ל.

וראה שערי העבודה שער החמישי פרק ב. וז"ל: רק שהחילוק הוא בין סטרא דקדושה לבחינת סטרא אחרא רחמנא ליצלן, כי בבחינת קדושה, הרי בעשייתו רצונו יתברך ובמסירת נפשו להוי"ה ביחודו, הרי מעורר עצמותו ברוך הוא ממש מצד אמיתותו ברוך הוא, ומתדבק עד אין סוף ברוך הוא, כי באמת הרי הכל הוא כחו לבדו יתברך בכל המציאות, רק מצד ההסתרה נראה ליש ודבר, וכאשר מעורר על ידי תורתו ועבודתו כחו יתברך, הרי ממילא נגלה כחו יתברך, אבל בבחינת סטרא אחרא, הרי מצד אמיתותו יתברך לא יגורך רע כתיב, ואין אחיזה להרע כלל, כי אין רע יורד מלמעלה, לכן אין הפגם מגיע לעצמותו ברוך הוא חס ושלוש, רק מצד ההסתרה כביכול, שמעורר ההסתרה להמשיך גילוי כחו יתברך, ליתן כח להסתרה וההיפוך כביכול להשפיע לבחינה המנגד לרצונו, אבל לא מצד העצם חס ושלוש.

ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, אף על פי שחטא ישראל הוא, כי עצם נקודת הלב הלקוחה משורשו לא נמשך חס ושלוש בקליפה וסטרא אחרא, כי מצד האמת שלא מצד ההסתרה, הרי אין צמצום והסתר לפניו יתברך, וכמאמר הכתוב, לבלתי ידח ממנו נדח, וכמאמר הכתוב איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה וכו', ונאמר אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך וכו', כי בכל בחינות ההיפוך הכל הוא עצמותו ברוך הוא, ולכן בהתעורר פנימיות נקודת לבבו, יכול לשוב אל הוי"ה אפילו מצד ההיפוך, וכמאמר הכתוב, והפיץ הוי"ה אתכם בעמים וכו' ועבדתם וכו' ובקשתם משם את הוי"ה אלוקיך, משם דייקא יכול למצוא הוי"ה אלוקיך, כי באמת הכל הוא כחו יתברך לבדו, רק שהוא בבחינת הסתרה לגבי דידן, אבל אם יבקשו ימצאו אפילו בבחינת הסתרה הגמורה, וכן נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים, משם יקבצך הוי"ה אלוקיך ומשם יקחך.

וכל זה אם מבקשו באמת ושב אל הוי"ה אלוקיך, אבל אם חס ושלוש אינו מבקשו והולך אחר שרירות לבו, כביכול מעורר כחו יתברך להשפיע באתר דלאו דיליה, ליתן כח להסטרא אחרא להשפיע לשפחה רחמנא ליצלן לכח ההיפוך והמנגד, וכמאמר הכתוב העבדתני בחטאתיך הוגעתני בעונותיך, אבל בתשובה אמיתית יכול לעלות לידבק בשורשו, כי תשובה קדמה לעולם, כי כל הבחינות האלו הוא רק מצד ההעלם וההסתרה, אבל אם שב אל הוי"ה מנקודת לבבו מצד האמת, מעורר כחו יתברך באמיתותו שלא בבחינת העלם, ומצד האמת, הרי הכל הוא לבדו יתברך, וממילא יתפרדו כל פועלי און.

הכתוב מספר בשבחים של הקדוש ברוך הוא, כידוע שכל ירידה היא צורך עליה דייקא, וזהו כפליים לשון רבים, דהיינו בבחינת כפל מצד עצמותו יתברך, כמבואר בבחינת אדם קדמון, וכפל מצד בחינת הפרטים שלמטה, ההתגלותו, ודי למבין.

וזהו כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו²⁰, דהיינו שבחינות התחתוניות יעלו למעלה בבחינת עצמותו יתברך, והר וגבעה ישפלו, דהיינו שבחינת עצמותו יתברך בבחינת אין סוף, יומשך ויושפל גם למטה מטה. והיה העקוב ומשור, כי עקוב היא בבחינת

---

²⁰ ישעיה מ, ד: כָּל גֵּיא יִנְשָׂא וְכָל הָר וְגִבְעָה יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה הָעֶקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה.

יעקב²¹, יו"ד עקב, בבחינת קטנות, ומישור היא בחינת ישראל²², מוחין עליונים כביכול, יהיה הכל בהשוואה ממש.

²¹ ראה שערי העבודה שער השלישי פרק לו. וז"ל: וכן הוא ביעקב, פסיק טעמא בין יעקב קדמאה ליעקב בתראה, כי בחינת יעקב הוא מבריא מן הקצה אל הקצה, שמחבר שתי הקצוות, שהוא כח הגבול עם למעלה מן הגבול מצד אמיתותו ברוך הוא, וכבר נתבאר לעיל שמדת יעקב היה גם כן מצד בחינת היחוד, דהיינו שהעולמות והיש נגלים בבחינתם, רק שראה כחו יתברך אפילו בבחינת יש, ואין היש מסתיר לגביה להיות נראה מהות נבדל, רק שהכל הוא כחו יתברך אפילו מצד הגבול, וזהו בחינת יעקב, יו"ד עקב, שהמשיך הביטול אפילו מצד העקב, שהוא סופא דדרגין, וזהו בחינת יעקב מצד הנגלה בבחינת בריאה, אבל בחינת יעקב שמצד השורש, שהוא מצד עצמותו ברוך הוא, אשר כח היש וכה הגבול הוא משתווה אל עצמותו ברוך הוא בהשוואה גמורה, ולכן כאשר ירד למצרים, שכל בחינת מצרים הוא גילוי המצר והגבול דייקא בבחינתו בבחינת נפרד, ולכן בכדי שיהיה יכול לבטל אפילו היש הגשמי הנגלה בבחינת נפרד דייקא, ולהעלותו אל אין סוף ברוך הוא, בזה מוכרח להיות גילוי עצמותו ברוך הוא שהוא כחו השוה, בכדי לברר כח היש הנגלה בבחינת נפרד, ואף על פי כן, יהיה התגלות עצמותו ברוך הוא בזה, וזה לא היה כח בבחינת יעקב תתאה לבטלו ולהעלותו, כי בחינת יעקב היה לחבר שני אוהלים, דהיינו אפילו עלמא דאתגליא היה מחבר לעלמא דאתכסיא בלי פירוד, דהיינו מצד שהבין כחו יתברך בבחינת העולמות, לא היה מביט בהיש רק כחו יתברך, והיה מיחד העולמות ביחוד עצום.

אבל בחינת מצרים, שעיקרה הוא דייקא להיות נגלה היש בבחינתו לבדו שלא מצד היחוד, בכדי לגלות עצמותו ברוך הוא דייקא מצד היש בבחינתו, זה לא נגלה על ידי בחינתו, וזה בא על ידי בירור ממצרים, דהיינו שיתגלה דייקא בבחינת גבול, ואף על פי כן, יתגלה כח עצמותו ברוך הוא שאין זולתו אפילו מצד היש, וזהו מצד השוואתו ברוך הוא בבחינת עתיק, שנעתק מהשגה, אשר על כן מצד יציאת מצרים ניתנה התורה, שהיא דייקא מצד הגבול והיש כמו שנתבאר לעיל, אשר על כן בירידתו למצרים נגלה שורשו, שהוא יעקב שבשורש, שהוא כח השוואתו ברוך הוא, וזהו אנכי דייקא, שאנכי הוא מי שאנכי, שאינו בערך השגה כלל, והוא אני כ', שאני הוא מלכות סוף מעשה, וכ' הוא כתר, שהוא סוף מעשה במחשבה תחלה, אשר שם מתקשרים בהשוואה גמורה, שאין העולמות תופסים לאיזה מהות כלל, רק שהוא לבדו יתברך בהשוואה גמורה, ולכן אנכי ארד עמך מצרימה, אנכי דייקא, ואנכי אעלך אעלך גם עלה, שהוא תוספת עליה למקורו, ולכן פסיק טעמא בגוויהו, דהיינו כי יעקב קדמאה ביטולו הוא מצד העולמות שנגלים לאיזה מהות, רק שמתייחדין ובטלים לגבי אין סוף השוכן בקרבם, אבל יעקב בתראה הוא שלים ככולא, דהיינו כחו לבדו יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא, שאין העולמות תופסים בו כלל לאיזה מהות ומשתווים אצלו ברוך הוא.

²² ראה עבודת הלוי הפטרת לך לך. וז"ל: להבין בחינת יעקב וישראל, שבכלל שניהם נקרא בחינת זעיר אנפין כמבואר בזהר הקדוש, ובעץ חיים מחלק לשני פרצופים, ישראל נקרא גדלות דזעיר אנפין, ויעקב נקרא קטנות, הגם שבשניהם יש בפרטיות בחינת קטנות וגדלות, אך בדרך כלל ישראל הוא בבחינת גדלות, ויעקב הוא בבחינת קטנות.

ויובן על דרך משל, בהבדל מהשפעת אב לבנו הקטן, אשר אינו בערכו לקבל השכל כמו שהוא בהבנת אביו, אזי מצמצם האב וממשיך לו השכל בצמצום וקטנות לפי ערכו, מה שאין כן לבנו הגדול, המשכת השפעתו בבחינת גדלות, שמבין החכמה לעומקה ושרשה, אך אף על פי כן, גם בחינת הגדלות שבבנו לקטנות יחשב לגבי עצמיות אביו. כמו כן כביכול המשכתו והתגלותו יתברך בבחינת עולמות הנראים ליש ונפרד, ומתגלה ומאיר בחינת יחודו בהם, נקרא בחינת יעקב, יו"ד עקב, פירוש, המשכת והתגלות עצם הביטול הנקרא יו"ד, בחינת חכמה כידוע, בבחינת עקביים, הוא העולמות הנראים לבעלי גבול נפרדים.

ונקרא בחינת זעיר אנפין, לשון זעיר וקטנות, כי הגם שנתגלה אורו יתברך בעולמות ליחדם, אך מחמת שהעולמות מצד עצמם נחשבים למהות יש בפני עצמו, לזאת נקרא בחינת צמצום וקטנות, כי באמת אפס בלעדו מהות אחר חס ושלו, רק הוא לבדו יתברך, רק בחינת יחוד כזה הוא כמו יחוד והתקשרות הנפש עם הגוף, שהגוף בבריאתו חלוק ונבדל במהותו לגמרי מהנפש, שזה בשר וזה רוח, רק מחמת התקשרותם זה בזה על ידי שמפליא לעשות, מקשר גשמי ברוחני, לכן הגוף בטל בתכלית להנפש.

מה שאין כן בחינת ישראל, נקרא בחינת גדלות, כי שרשו נלקח מאבא ואמא עילאין, דהיינו המשכתו יתברך בבחינת עצמותו, שאינו בערך מהות עולמות כלל, עד שאין שייך לקראם בשם מהות מדות, כמאמר התיקונים לאו מכל אילין מדות כלל, אפילו לומר בלשון יחוד וביטול, כי לשון יחוד וביטול אינו שייך רק על איזה מהות בפני עצמו שהוא בטל, מה שאין כן עליו יתברך, אשר לאו מכל אילין מדות כלל, כי אין ערוך לו כלל, וגם אין מהות אחר בלעדו, רק הכל הוא מהותו יתברך לבדו שאינו מושג כלל, ודי למבין.

והנה כמו שבמשל הנזכר לעיל אין החלוק בין קטנות לגדלות בהבנת הבן שכל אביו, רק בהתגלות והמשכה, דהיינו שבבנו הקטן אינו נתגלה שכל האב כי אם בבחינת קטנות לפי ערכו, מה שאין כן בבנו הגדול, שכל האב הוא בגלוי ממש בבחינת גדלות ההשכלה וההבנה, אבל בעצם לשניהם שוה ההמשכה בבחינת עצמיות כונתו וחפצו של אביו האמיתיות, כי זה כלל ידוע שעצם לא ישתנה לעולם, ומאחר שבו נמשך מעצמותו של אביו, והאב מתקשר בחפצו האמיתות להשפיע לבנו, אזי הכל הוא השפעה עצמית, רק שבהתגלות לגבי בנו הקטן נקרא בחינת קטנות, ודי למבין.

כן כביכול בחינת יעקב וישראל, שניהם הם בבחינת הוי"ה, שהוא שם העצם, פירוש, כי הגם שהוא בחינת שם, שהוא בחינת התגלותו יתברך בהתהוות העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, אך שם זה מורה על עצמותו יתברך המרום לבדו ואין זולתו שום מהות אחר חס ושלו, ולכן אף בהמשכתו יתברך להתהוות העולמות, אין שום שנוי חס ושלו אף אחר התהוותם כמו קודם התהוותם ממש, כמו שכתוב אני הוי"ה לא שנית, כידוע ששם הוי"ה הוא נקרא בשם עשר ספירות דאצילות, דהיינו כל כחות הדרגין בהתהוותם כאשר הם אצלו יתברך, גם הם אינם דבר זולתו ומהות בפני עצמו חס ושלו, רק הם מיוחדים ביחוד עצום בבחינת אין סוף ברוך הוא ממש, כמבואר לעיל שעצם לא נשתנה, כמו כן מצד עצמותו ברוך הוא, לא נשתנה חס ושלו, ואין שום התחלקות ובעלי גבול אף בהמשכתו ובהתגלותו כביכול בערך עולמות, רק מה שנראה לשנויים והתחלקות כחות רבות, הוא רק מצד הנגלה לגבי דידן, שאינו נתגלה אורו ויחודו יתברך בהתגלות, אבל בעצם לא נשתנה חס ושלו כנזכר לעיל במשל, ודי למבין.

והנה בשתי הבחינות הנזכר לעיל יעקב וישראל, יש לפעמים בחינת ירידה. ויובן זה בעבודה בפרט בכל נפש מישראל, דהיינו בחינת יעקב, הוא כשהעבודה היא רק בבחינת אמונה פשוטה בקבלת עול מלכות שמים, ונסתר ממנו גלוי אורו ויחודו יתברך, איך שהתהוות העולמות הוא מאין ליש, ואי לזאת הם בטלים ממש במציאות לגביה יתברך, וכן בפרט, אינו מבטל נפש הבהמית שלו מכל וכל ליחודו יתברך, רק עובד ה' בבחינת ישות, וזהו נסתרה דרכי מה', שדרכו בעבודת ה' הוא רק בסתר המדרגות כנזכר לעיל, באמרו מי אנכי לגשת אל עבודת הקודש פנימה, דהיינו לעבוד עבודתו בבחינת פנימית שהוא גלוי יחודו יתברך. וכן בבחינת ישראל שהוא בחינת גדלות כנזכר לעיל, דהיינו בהבנתו איך שהוא יתברך מרום לבדו ואין זולתו שום מהות אחר כנזכר לעיל, יש בזה גם כן בחינת ירידה, לאמר נסתרה דרכי מה', דרכי דוקא, פירוש מחמת שהוא יתברך מרום באין ערך, איך אפשר להתמשך אלקותו למטה כידוע.

וזהו שני ירידות, נרדה כו' וירד כו', ירידה אחת הוא ירידת הפלא והחכמה להאיר בזעיר אנפין, שיתגלה בו ביטול בעצם מכל וכל, ואחר כך ירידה השנית, שישגיגו כי מאחר שבאמת לפניו כחשיכה כאורה, אם כן היש כמו שהוא בהתחלקות גם כן אינו דבר נפרד בפני עצמו חס ושלו, והיש היא אמיתת המצאו, וזהו ויפץ כו', דהיינו שיאיר גם בבחינת פרצוף מלכות, שהיא בחינת דבר ה' בהתחלקות ושנויים דוקא, שם יאיר

אור עצמותו יתברך איך שאין עוד מלבדו יתברך, וזהו שנתחלקו בהדיבור לשבעים לשון, כי הדיבור הוא מבחינת המלכות כמבואר במקום אחר.

אך באמת מוטעה הוא, ועל זה נאמר למה תאמר כו' נסתרה דרכי כו' אלקי עולם כו' בורא קצות הארץ, פירוש כי במלת עולם יש שני פירושים, לשון נצחיות ועולמות, ולשון העלם והסתרה, פירוש, מאחר שבאמת גם הבחינת העלם וההסתרה הוא גם כן כחו לבדו יתברך כי אין זולתו כלל. וזהו בורא קצות הארץ, כי בורא הוא פירוש מאין ליש, פירוש שלא נודע ומושג כלל מאין מקום מוצאם של העולמות הנראה ליש ונפרד שהוא קצה האחרון כו', מאחר שהוא יתברך אין סוף ובלתי בעל תכלית, רק אף על פי כן, בודאי הכל הוא מאמיתת המצאו, והוא יתברך הבורא הכל, רק שהם בלי שנוי ופרוד חס ושלום, כי עצמותו יתברך לא שנה ולא ישתנה אף בהמשכתו יתברך בבחינת קטנות, וזהו אלקי עולם, לשון נצחיות בלי שנוי חס ושלום, ודי למבין. ואחר הדברים והאמת האלה, אין מקום כלל למנוע חס ושלום מעבודתו יתברך בבחינת פנימיות דוקא, דהיינו לגלות אור ה' ויחודו יתברך בנפשו, לבטל היש בתכלית כביטול הגוף לגבי הנפש, שהוא בחינת יעקב כנזכר לעיל.

וכן כביטול היותר נעלה הוא בחינת ישראל, ששורש בטולו בבחינת התגלות אור אין סוף ברוך הוא שלא בערך העולמות, גם כן אין מניעה חס ושלום, כי מאחר שאלקי עולם ה', פירוש שאין זולתו חס ושלום, ואין שייך לחלק בין מעלה ומטה כלל, כי לא נשתנה חס ושלום, כי כל השתנות אין שייך רק בבחינת המשכה והתגלות, אבל לא בעצם כנזכר לעיל, ואין המניעה רק מצד ההסתרה, שהאהבה המושרש בכל נפש מישראל היא מוסתרת בלבוש שק, והולך אחר רצונות גופו ונפש הבהמית היורדת למטה, ולכן נדמה בנפשו שיש מניעה, כי באמת מצד ההסתרה המטה הוא רחוק מאד מהמעלה במרחק רב, דהיינו כי כפי הנראה לעיני בשר שלנו נראה לגשמי ונפרד חס ושלום מאלקותו יתברך, וזהו רחוק מן הקצה אל הקצה, כי באמת אין סוף כשמו כן הוא יתברך בלתי בעל גבול ותכלית, ואין שום מהות נפרד מעצמותו חס ושלום כו'. אבל כשמעורר נקודת לבבו, אשר חלק הוי"ה ממש עמו בני ישראל, אשר אני הוי"ה לא שניתתי כתיב, כי אין הסתרה לפניו יתברך חס ושלום, ולכן בכח התעוררות נפשו מצד עצמותו יתברך, אין שום מניעה חס ושלום מלהאיר אור ה' בנפשו בשני הבחינות הנזכר לעיל. עכ"ל. ועיין שם באריכות.

וראה עבודת הלוי הפטרת לך לך (מאמר ב'). וז"ל: צריך להבין בדרך כלל בחינת יעקב וישראל. והנה ידוע שיעקב הוא בחינת יו"ד עקב, שהוא בחינת יחודו יתברך המתצמצם מאור אין סוף ברוך הוא, להיות נמשך בבחינת עקביים, פירוש, מה שנמשך כחו יתברך בכל אחד ואחד מישראל, בכל חד וחד לפום שיעורא דיליה בעבודתו בתפלה ותורה ומצוות שלו, והוא מדמה בנפשו שהוא בעצמו עושה כן, ואינו מבקש שיהיה גלוי הביטול אין שהוא באמת מצד הוי"ה, ומדמה בנפשו מה לי עסק בנסתרות, שבודאי אי אפשר לבא למדרגה הגבוהה, ואין ביכולת שום אדם להגיע ולהשיג יחודו יתברך אין שהוא מצד הוי"ה יתברך, זהו בחינת יעקב, שמכל מקום נמשך ונתצמצם כביכול עצם כחו יתברך אפילו בבחינת עקביים, אחר שבאמת אין עוד מלבדו, אבל מצד הנראה להם מדמים בעצמם שזה חלוק ונבדל מהוי"ה כמו שהוא בעצם, ובאמת אינו כן, כמו שיתבאר בעזרת ה'.

ובחינת ישראל, הוא בחינת מוחין, היינו שמשגי הביטול מצד המוחין, איך שכל אופני השתלשלות הפרטים המה בטלים לעצמותו יתברך, ואיך שהוא יתברך מושלל מגדר השתלשלות, אשר לסיבה זו, רחוק ממנו מאד להשיג אשר כל האופנים פרטיים כאשר הם המה באמת כחו יתברך בעצמו, ואין שום הסתרה לגביה חס ושלום, ואדרבה, אחר שנתגלה הביטול מצד בחינת ישראל, אז צריך להיות דוקא הדעת איך שכל פרט כמו שהוא בתמונתו וצביונו, הוא עצמותו כביכול, כי סוף מעשה במחשבה תחילה, ובזה דוקא הוא עצם כחו יתברך כמו שהוא בעצמו כביכול, ודי למבין.

ולהבין זה היטיב, צריך להבין בהקדם ענין בחינת שם הוי"ה מהו, והנה ידוע שדרך כלל בכל מקום שנאמר הוי"ה קאי על בחינת זעיר אנפין, ובעץ חיים נחלק זה על פרצופים, היינו שכל מקום שנאמר ישראל, הוא בחינת מוחין דזעיר אנפין, ויעקב הוא בחינת קטנות. וסתם הוי"ה בכלל הוא בחינת זעיר אנפין, ופעם הוא יחוד

יעקב ורחל, ופעם הוא יחוד יעקב ולא, ופעם הוא יחוד ישראל ולא, ופעם הוא יחוד ישראל ורחל, ויחוד התדירי הוא יעקב ורחל, ופרצוף יעקב נמשך מהפנים דזעיר אנפין אחר בקיעת יסוד דאבא בחזה דזעיר אנפין, ועיין בעץ חיים מענין דור המדבר.

ולהבין זה, הנה ידוע ששם הוי"ה הוא שם העצם, ויש שמות שהם מורים על שם הפעולות, כי שם אדנ"י הוא שם אדנותו וממשלתו יתברך, אהי"ה הוא אנה זמין לאתגלא, וכן הוא בכל הכנויים, אבל שם הוי"ה הוא שם העצם, ולא על שם ההתפשטות, ואם כן, אחר ששם הוי"ה הוא שם העצם, איך שייך שם לעצמותו יתברך כביכול, אחר שבאמת הוא יתברך מושלל מבחינת שם, ולית ליה שם ידיעא כלל.

ולהבין זה על דרך משל, מאדם התחתון, או ממלך בשר ודם, שיש לו הרבה שמות על שם התפשטות מלכותו וממשלתו, ובכל מדינה ומדינה נקרא על שם הגלוי איך שנגלה שם ממשלתו, זהו כפום שולטנותו, וכל השמות האלו, אינם נוגעים לעצם מהות המלך. ויש לו שם בעצמו, הגם שהוא גם כן לזולתו אשר קוראין לו זולתו בשמו, אבל מכל מקום כשקוראין אותו בשמו, אז הוא פונה בעצם מהותו כמו שהוא, ואין שום השתנות בזה, כשקוראין אותו בשמו זה הוא בעצמו, ואי אפשר לבאר זה במשל.

וכמו כן הוא כביכול, שכל השמות רחום וחנון דיין אמת, מורים על פעולתו יתברך, אבל שם הוי"ה, הוא שם העצם כביכול, שהוא בעצמו כמו שהוא יתברך אינו בגדר שם כלל, כמו שהוא קודם הבריאה הוא מהוה מאין ליש, ואין בזה השם שום שנוי חס ושלום, כמו שכתוב אני הוי"ה לא שנית, הגם שנמשך ב"ה ו"ה כו'.

על דרך משל, האב כשרוצה להתגלות לבנו כשהוא בעצמו מצד התקשרותו בעצם מהותו, ובאמת, הגם שלא יתגלה לבנו, יש לו חכמה בעצם בהתרחבות בערך עצמו, וכשרוצה להבין לבנו הקטן כמו שהוא בעצמו, אזי מוכרח להקטין השפעתו, ומכל מקום, הגם שמקטין ומצמצם השפעתו, יש בזה הצמצום התקשרות והעלאה לעצם מהותו, אז על ידי זה, נעשה בקיעה מהתקשרות עצם חכמתו באופנים שונים לפי ערך בנו הקטן, וזה נמשך דוקא מפנימיות האב, היינו שמדקדק מאד בההשפעה, מה שאין כן כשמשפיע לזר, וממילא מובן שיש בזה ההשפעה העצם, שרוצה שיהיה ברור כמו שהוא בעצמו, ובאמת, הוא בלי שום פסולת כמו בעצם, אלא שהמקבל תופס זה באופן אחר. וזה נקרא קטנות, ומכל מקום, הגם שנמשך בקטנות, והמקבל אינו רואה העצם, אבל בהמשפיע אין זה הסתר כלל.

וכשהבן מטיב דרכיו, אז הוא מגלה לו החכמה כמו שהוא בעצמו בבחינת גדלות, והגם שזה בערך בנו, אבל מכל מקום נקרא גדלות, שנתגלה אצל הבן הבנות של הגדול, וממילא מובן בין שההשפעה היא בקטנות, ובין שהיא בגדלות, הכל היא חכמת האב בעצמו, ואי אפשר לומר שמצד חכמת האב אינו תופס ומקיף הפרטים הקטנים, וגם אי אפשר לומר שבקטנות ההשפעה הוא דבר זולת חוץ מחכמת האב, ודבר המעמיד ומקיים ההשפעה בין בקטנות בין בגדלות, הכל מצמצום חכמת האב, ודי למבין.

וכל המשל הזה, יובן גם כן למשכיל למעלה, ששם הוי"ה הוא שם העצם, שדרך כלל הוא זעיר אנפין, ונחלק לשני פרצופים, פרצוף יעקב, ופרצוף ישראל, היינו שעיקר המכוון הוא שיתגלה שלימותו יתברך דוקא מצד הפרטים, דהיינו שיתגלה האיש שאין עוד מלבדו בכל האופנים, ובאמת הוא רחוק מאד מצד הדרגין, אך מצד שהוא כל יכול, יכול לצמצם בכל הפרטים, שיתגלה הביטול בערך הפרטים כמו שהוא מצד העצם, והצמצום נקרא דרך כלל זעיר אנפין כידוע ממקום אחר, כמו שכתוב כי נער ישראל וכו', ומצד עצמותו כביכול באמת הכל בטל, וכשיתגלה איך שהוא מצד עצם, אזי יתבטל העולם במציאות ויהיה כלא היה, לכן הוא יתברך מצמצם את עצמו, בכדי שיגיע הביטול בערך התחתונים, ובהצמצום הזה נמשך גלוי התקשרות הביטול כמו שהוא מצד אין סוף ברוך הוא בעצמו, ונקרא יסוד דאבא, ומצד ההתקשרות שבעצם כביכול איך שהוא שלימותא דכולא, ואין שום הסתר לפניו, מצד זה נעשה בקיעה מבחינת יסוד דאבא, ונתגלה יחודו יתברך בכל הפרטים, ונמשך בחינת יחודא תתאה בבחינת עקביים, וכמבואר בעץ חיים שבחינת יחוד יעקב ורחל אחר

בקיעת יסוד דאבא, ונמשך מצד הפנים דזעיר אנפין, שהוא גם כן פנימיות כונתו יתברך שנמשך בזעיר אנפין, מחמת שהוא קטנות בערך התפשטות עצמו כביכול.

דרך משל מחכם גדול שכולל בחכמתו כל האופנים, עד שמצד עצם חכמתו היא ברורה מאד, אשר אין שום היפך ומנגד, ויכול לתרץ כל הקושיות עד שלא יהיה שום סתירה נגד חכמתו, ומכל מקום, לא יתגלה שלימות חכמתו עד שיומשך בפועל ממש בכל אופנים הקטנות ולתרץ הקושיות, שבאמת הם כלא וכאין לגבי עצם חכמתו, ומכל מקום הקושיא כמו שהיא במקומה, היא מנגדת להחכמה, ודי למבין.

וכמו כן הוא ממש, שהוי"ה הוא שם העצם, היינו שעל ידי שם הוי"ה ברוך הוא, נתגלה הביטול בכל אופני השתלשלות כמו שהוא באמת מצד עצמותו יתברך, שאין שום דבר זולתו ומנגד חס ושלום, כי הוא לבדו הוא אחר הבריאה כמו קודם שנברא העולם, אלא שמצד הגלוי הוא רחוק מאד, אבל מצד עצם שלמותו יתברך יכול להיות גלוי אלקותו אפילו בכל הפרטים, ונקרא מדת יעקב הנמשך בבחינת עקביים, מפני שמבריא מהקצה העליון שהוא בחינת הוי"ה ברוך הוא, גלוי הביטול מצד עצמו, כן נמשך בקצה התחתון, שיהיה גלוי יחודו למטה אפילו בבחינת קטנות, כמו שכתוב בא אחיך במרמה וכו', לבטל אפילו מצד היש שהוא חלקו של עשו, שהוא בחינת היש הגשמי, ליחדו בבחינת יחודא תתאה, והוא בחינת יחוד יעקב ורחל, גלוי היחוד בפרטים, שהוא עלמא דאתגליא, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה, אם לא נאמר יאמרו הרמאים שהחכמים אינם בקיאים ברמאות, לכן ירדו בחכמתם אפילו בעניני הרמאות, ועל ידי זה דוקא נתגלה שלמות חכמתם, ושלא נעלם מחכמתם שום דבר, ודי למבין.

וכשנעשה אתערותא דלתתא על ידי הביטול מצד ההתבוננות בעצמותו יתברך, שאז יתגלה הביטול כמו שהוא באמת, נקרא מוחין דגדלות, דהיינו ששיג הביטול בעצם, שהוא מוחין דאבא, כמבואר לעיל במשל הנזכר לעיל בהאב עצמו לא כמו שמצמצם את עצמו בערך הקטנות, זה נקרא ישראל, כי יעקב נקרא מצד הקטנות, ואחר כך הוא בחינת ישראל, כי שרית עם אלקים כו', שאז הוא גלוי הביטול איך שכל הפרטים בטלים אליו מצד העצם, והוא מוחין דגדלות, כמו שהוא אצל הגדול.

אבל מכל מקום אפילו בעת הגדלות, נקרא גם כן מוחין דאבא המאירין לזעיר אנפין, לכן נקרא פעם בשם ישראל ופעם בשם יעקב, ובעצם מצד האמיתיות הוא הוי"ה ברוך הוא, וכשמתגלה איך שכל הפרטים בטלים מצד עצמותו יתברך, אז הוא רחוק וגבוה מאד מערך הפרטים כמו שהוא בפני עצמו, ואינו רוצה שיהיה המשכה למטה בהיש הגשמי, והעיקר שהוא הוא מעצמותו יתברך שיהיה גלוי שלמותו, ומצד אין סוף ברוך הוא, אין שום דבר נבדל חס ושלום, אלא שהיש כמו שהוא, הוא מעצמותו יתברך כי לבדו הוא. עכ"ל. ועיין שם באריכות.